

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EBEVEYNLERİ BOŞANMIŞ BİREYLERDE EVLİLİK KAYGISI, AYRILIK
ANKSİYETESİ DÜZEYİ VE PSİKOLOJİK ESNEKLİK ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra Kıvılcım SAMSUM

Lefkoőa

Ocak, 2023

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**EBEVEYNLERİ BOŞANMIŞ BİREYLERDE EVLİLİK KAYGISI, AYRILIK
ANKSİYETESİ DÜZEYİ VE PSİKOLOJİK ESNEKLİK ARASINDAKİ
İLİŐKI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra Kıvılcım SAMSUM

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

LefkoŐa
Ocak, 2023

Onay

Zehra Kıvılcım SAMSUM tarafından hazırlanan “**Ebeveynleri Boşanmış Bireylerde Evlilik Kaygısı, Ayrılık Anksiyetesi Düzeyi ve Psikolojik Esneklik Arasındaki İlişki**” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Klinik Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak 19/01/2023 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Yrd. Doç. Dr. Şengül BAŞARI	
Jüri Üyesi:	Dr. Psk. Bingül SUBAŞI	
Danışman:	Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ	

Anabilim Dalı Başkanı Onayı

...../...../2023

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Anabilim Dalı Başkanı

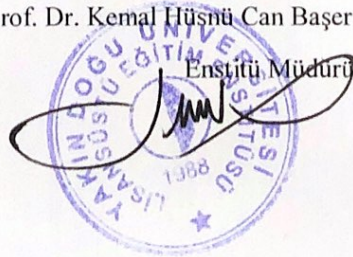

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 2023

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralları gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Zehra Kıvılcım Samsun

18/12/2022

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimimin başından itibaren yaşadığım zorluklarda bana mesleki bilgisi ve tecrübesiyle yardımcı olan tez danışmanım Doç. Dr. Meryem Karaaziz 'e saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman bana destek olan, maddi ve manevi yanımda olduklarını hissettiren sevgili annem Hayat Samsun'a ve babam Mesut Samsun'a, hayatıma neşe katan ve koşulsuz sevgiyle bağlandığım ablam Diren Samsun'a, kardeşlerim Ece Samsun' a ve Işıl Samsun' a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bana olan güvenini yanı başımda hissettiğim yüksek lisans eğitimim süresinde yükümü hafifleten yol arkadaşım Utkan Balcı' ya, en ümitsiz olduğum anlarda motivasyonumu sağlamama yardım eden ve bu tezi bitirebileceğime inandıran çok kıymetli arkadaşlarım, aynı zamanda meslektaşlarım Psk. Melis Parmaksız ve Psk. Dilyora Ganieva' ya, son olarak zamanlarını ayırarak tezime veri sağlamam noktasında yardımcı olan değerli katılımcılara teşekkürü borç bilirim.

Zehra Kıvılcım SAMSUM

Özet

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerde Evlilik Kaygısı, Ayrılık Anksiyetesi Düzeyi ve Psikolojik Esneklik Arasındaki İlişki

Samsun, Zehra Kıvılcım

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Meryem Karaaziz

Yüksek Lisans, Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Ocak 2023, 100 sayfa

Bu araştırmanın amacı, ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. İlişkisel tarama modelinde tasarlanan bu çalışmada, amaçsal örnekleme yöntemiyle elde edilen örneklem grubunu Hatay İli'nin Antakya İlçesi'nde yaşayan ebeveyni boşanmış 18 yaş üstü 391 birey oluşturmaktadır. Araştırmada araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyodemografik Bilgi Formu, Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ), Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAA) ve Psikolojik Esneklik Ölçeği (PEÖ) kullanılmıştır. Veri analizleri, Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (SPSS) kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları ve Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, kuvvetli ve pozitif bir ilişkinin bulunduğu saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları ve Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Araştırma verileri ışığında, klinisyenlerin ebeveynleri boşanmış bireylerle çalışırken psikolojik esnekliği artırıcı müdahaleler uygulaması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: evlilik kaygısı, yetişkin ayrılma anksiyetesi, psikolojik esneklik

Abstract

The Relation Between The Marriage Anxiety, Separation Anxiety Level and Psychological Flexibility of the Individuals with Divorced Parents

Samsun, Kivılcım Zehra

MSc, Department of Clinical Psychology

Thesis Advisor: Doç. Dr. Meryem Karaaziz

January 2023, 100 pages

The purpose of this study is to determine the relationship between marriage anxiety, separation anxiety level and psychological flexibility in parents divorced individuals. In this research, designed in the model of relational screening, the sample group obtained by the objective sampling method is 391 individuals over 18 divorced, their parents living in the Antakya District of Hatay province. The research uses the Sociodemographic Information Form, the Marriage Anxiety Scale (MAS), the Adult Separation Anxiety Questionnaire (ASA) and the Psychological Flexibility Scale (PFS) created by the researcher. Data analysis was done using the Statistics Program for Social Sciences (SPSS). As a result of the research, a statistically significant, strong and positive relationship has been found between the Adult Separation Anxiety Questionnaire scores and the Marriage Anxiety Scale scores. Statistically significant, medium strength and negative correlation has been determined between the scores of parents divorced individuals' Psychological Flexibility Scale, behavior, contextual self and dissociation, and Adult Separation Anxiety Questionnaire scores and Marriage Anxiety Scale scores. There is statistically significant, medium-strength and positive correlation between the scores of parents divorced individuals who receive without the moment in their Psychological Flexibility Scale and acceptance, and the marks of the Marriage Anxiety Scale and Adult Separation Anxiety Questionnaire scores. In light of the research data, clinicians have been advised to practice interventions to improve psychological flexibility when their parents work with divorced individuals.

Key Words: marriage anxiety, adult separation anxiety, psychological flexibility

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkelere Uygunluk Beyanı.....	ii
Teşekkür	iii
Özet.....	iv
Abstract	iv
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi.....	viii
Şekiller Listesi.....	x
Kısaltmalar	xi

BÖLÜM I

Giriş	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	4
Alt Amaçlar	4
Araştırmanın Önemi	5
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	8
Boşanma	8
Ebeveynleri Boşanan Bireylerin Etkilenme Düzeyleri.....	10
Evlilik Kaygısı	12
Ayrılık Anksiyetesi	14
Ayrılık Anksiyetesi Nedenleri.....	15
Psikolojik Esneklik.....	16
İlgili Araştırmalar	18
Boşanma Üzerine Yapılan Çalışmalar	19
Evlilik Kaygısı Üzerine Yapılan Çalışmalar	20
Ayrılık Anksiyetesi Üzerine Yapılan Çalışmalar	22
Psikolojik Esneklik Üzerine Yapılan Çalışmalar	23

BÖLÜM III

Yöntem.....	25
-------------	----

Araştırmanın Modeli	25
Evren ve Örneklem.....	25
Veri Toplama Araçları.....	28
Sosyodemografik Bilgi Formu	28
Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ)	28
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAA)	29
Psikolojik Esneklik Ölçeği (PEÖ)	29
Verilerin Analizi ve Yorumlanması	30
BÖLÜM IV	
Bulgular ve Yorumlar	33
BÖLÜM V	
Tartışma	52
BÖLÜM VI	
Sonuç ve Öneriler.....	60
Sonuç.....	60
Öneriler	63
Kaynakça.....	65
Ekler	78
Ek- 1. Aydınlatılmış Onam Formu.....	78
Ek- 2. Katılımcı Bilgilendirme Formu	79
Ek- 3. Sosyodemografik Bilgi Formu	80
Ek- 4. Evlilik Kaygısı Ölçeği.....	81
Ek- 5. Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi.....	82
Ek- 6. Psikolojik Esneklik Ölçeği	83
Ek- 7. Ölçek Kullanım İzinleri.....	84
Ek- 8. Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu.....	85
Ek- 9. İntihal Raporu	86
Özgeçmiş	87

Tablolar Listesi

Tablo 1. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	27
Tablo 2. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği Normallik Testleri	31
Tablo 3. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları.....	33
Tablo 4. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Cinsiyetine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	34
Tablo 5. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Yaş Grubuna Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	35
Tablo 6. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	37
Tablo 7. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Ebeveynleri Boşandıklarındaki Yaşına Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları.....	38
Tablo 8. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Ebeveynlerinin Boşanma Sürecinde Psikolojik Destek Alma Durumuna Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları.....	39
Tablo 9. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Alkol Kullanma Durumuna Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	40
Tablo 10. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Sigara Kullanma Durumu Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	41
Tablo 11. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	42

Tablo 12. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları	44
Tablo 13. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanları ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Puanları Arasındaki Korelasyonlar.....	46
Tablo 14. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanları ile Psikolojik Esneklik Puanları Arasındaki Korelasyonlar.....	47
Tablo 15. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyonlar.....	48
Tablo 16. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanlarını Yordama Durumu.....	49
Tablo 17. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği Toplam Puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanlarını Yordama Durumu	50
Tablo 18. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği Alt Boyutları Puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanlarını Yordama Durumu	51

Şekiller Listesi

Şekil 1. Hexaflex Psikolojik Esneklik Modeli.....	17
--	----

Kısaltmalar

AAB: Ayrılık Anksiyetesi Bozukluğu

EKÖ: Evlilik Kaygısı Ölçeği

KKT: Kabul ve Kararlılık Terapisi

PEÖ: Psikolojik Esneklik Ölçeği

SPSS: Sosyal Bilimler için İstatistik Programı

YAA: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi

BÖLÜM I

Giriş

Boşanma günümüzde birçok ailenin karşı karşıya kaldığı önemli ve istenmeyen bir durumdur. Bu sürecin anne babaları etkilediği kadar ailenin bir ferdi olan çocukları da önemli düzeyde etkilediği bilinmektedir. Ebeveynlerin boşanması yalnızca onları değil, belli bir düzen içerisinde yaşamakta olan çocukların da hayatlarında önemli değişimler oluşturmaktadır. Çocuğun, ebeveynlerinin boşanma süreçlerinden sonra anne ve babadan biriyle ayrı yaşaması veya ebeveynlerle görüşme sıklığı gibi konular bu değişimlerden bazılarıdır (Öngider, 2013). Ebeveynlerin boşanmasıyla birlikte çocuk üzerinde oluşabilecek olumsuz değişimler bazı faktörlere göre farklılık gösterebilmektedir (Demirbaş ve Dağcı, 2020). Örneğin bu durumda çocuğun yaşı, ebeveyn arasında yaşanan boşanmanın sebepleri veya bu durumun çocuğa nasıl belirtildiği önemli bir yer tutmaktadır. Ebeveynlerin boşanma süreci içerisinde çocuklarına karşı sergiledikleri olumlu tutumlar, yaşanan bu durumu çocuklarına karşı ifade etme biçimleri çocukların bu durum karşısında daha az hasar görmesini sağlarken, çocukların hiçbir şekilde önemsenmediği boşanmalar onların gelecek hayatlarında birçok sorunla karşı karşıya kalmalarına zemin hazırlayacaktır (Karakaya, 2018).

Evlilik kavramı daha önce hiç evlilik yapmamış bireyler için oldukça karmaşık ve zor bir süreç olarak görülebilir. Ayrıca toplum içerisinde son zamanlarda boşanmaların oldukça artması bireylerin evliliğe karşı bakış açılarını oldukça olumsuz etkilediği söylenmektedir (Şentürk, 2008). Evlilik kaygısı, bireylerin evlilikle ilgili konuları aklına getirdiğinde veya evlilikle ilgili herhangi bir konu açıldığında rahatsızlık ve endişe duymaları, evlilik kavramına karşı oldukça olumsuz tavır ve duygular göstermeleri olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin evlilik kaygısı yaşamalarında, geçmiş yaşantıları ve ebeveynlerinin nasıl bir aile yaşantısının olduğu oldukça önemli yer tutmaktadır. Çünkü çocuklar genellikle ebeveynlerini rol model almaktadır. Bu bağlamda ebeveynlerin evlilik nitelikleri çocukların evlilik kaygısı yaşamalarında önemli bir rol oynayıcı olabilmektedir (Çelik ve Erkilet, 2019). Ayrıca çocukların duygusal ve fiziksel gelişimleri için güvenli ve güçlü bir aile iletişimi gerekliliğinin varlığı düşünüldüğünde, boşanma gibi bir süreçte ebeveyn fertlerinden birinin aileden ayrılması çocukların ileriki dönemlerinde

evlilik kaygısı yaşamlarına neden olabileceği belirtilmektedir (Atalay ve Ulucan, 2018).

Ayrılık anksiyetesi, çocukların evden veya bağlandığı bir bireyden ayrıldığında kendisine kötü bir şey olabileceği düşüncesine sürüklenmektedir. Bu durum ayrılık anksiyetesi olarak tanımlanmaktadır (Kurtman, 2019). Özellikle ebeveynlerin boşanma aşamalarında herhangi bir ebeveynin evi terk etmesi çocuklardaki terk edilmiş duygusunu tetiklemektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin boşanması aile içerisinde yaşanan bir travma olarak algılanmakta ve çocuklarda ayrılık anksiyetesi durumu oluşturabilmektedir. Ayrıca çocuklarda görülen ayrılık anksiyetesinin genetik bir durum olduğu da görülmektedir (Büküşoğlu, Aysan ve Erermiş, 2001). Bu durumda boşanma aşamasında olan ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkileri oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Ebeveynler bu aşamada çocuklarıyla olumsuz ilişkiler içerisinde olduklarında, onların psikolojik durumlarını oldukça olumsuz etkileyecek ve ileride ciddi psikolojik sorunlarının çıkmasına zemin hazırlayacaktır (Kurtman, 2019).

Psikolojik esneklik, bireylerin yaşadıkları bir travma veya rahatsızlık oluşturan bir olay karşısında sergiledikleri fiziksel ve psikolojik eylemlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamaktadır (Bonanno, 2004). Psikolojik esneklik gösterebilen bireylerin ebeveynlerinin boşanması gibi travmatik durumlarında daha olgun tavırlar sergiledikleri ve psikolojik işlevselliklerinin normal seyrettiği görülmektedir. Fakat psikolojik esneklik gösteremeyen çocukların boşanma gibi travmatik olaylardan psikolojik ve ruhsal düzeyde önemli bir şekilde etkilendiği ve bu durumun gelecek yaşantısında sorunlara yol açtığı görülmektedir (Bonanno, Wortman ve Nesse, 2004).

Problem Durumu

Aile toplumun en önemli parçası olup, bireylerin dünyaya geldiği ilk andan itibaren onların tüm ihtiyaçlarını karşılayan ve gelişimlerini üstlenen önemli bir kurumdur (Taymaz, 2019). Çocuk için ilk eğitim ailede başlamakta, çocuk ilk güveni aileye duymakta ve onlarla güçlü bir bağ oluşturmaktadır. Aile, çocuklarının toplumsal yaşama uyum sağlamasında, ileride toplumun kendisini kabul edeceği bir bireye dönüşmesinde, ekonomik ve sosyal anlamda başarılı bir hayat sürmesinde önemli bir görev üstlenmektedir (Bayer, 2013). Ebeveynler çeşitli zorlanmalar karşısında bu durumu çözüme kavuşturamadıklarında boşanma kararı

alabilmektedirler (Kelly, 2012). Böylesine önemli bir kurumda bireylerin ortak karar olarak veya farklı faktörlerin etkisiyle boşanmaların yaşanması ise günümüzde en çok çocukları etkilemektedir. Bu durum genellikle aile içerisinde bir kaosa sebep olmakta ve çocuklar bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Erdim ve Ergün, 2016).

Ailelerin boşanma kararı almasıyla birlikte aile içerisinde yıllarca sürmekte olan düzen bozulmakta ve bu durum özellikle çocuklarda psikolojik sorunlara neden olmaktadır. Ebeveynleri birlikte olan çocukların boşanmış ebeveyne sahip çocuklara göre daha sağlıklı bir ortamda yetiştikleri görülmektedir (Öngider, 2013). Bu bağlamda ebeveyni boşanmış olan çocukların gelecek yaşantılarında birçok psikolojik ve ruhsal sorunla karşı karşıya kalabileceği öngörülmektedir. Bu durum, değersizlik düşünceleri, benlik saygısında azalma, depresyon gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Nunes-Costa ve diğerleri, 2009; Hamama ve Ronen-Shenhav, 2012; Öngider, 2013; Erdim ve Ergün, 2016). Boşanma sürecinde ebeveynlerden herhangi birinin evden ayrılması çocuklarda ayrılık anksiyetesini tetikleyebilmektedir. Çünkü bu süreçte çocukların uzun süredir kurduğu güvenli bağlanma sarsılmakta ve ebeveynlerinin ayrılmasıyla destek kaybı oluşmaktadır (Koçak, Demirel ve Kırlioğlu, 2019).

Ayrıca aileleri tarafından böyle bir durumla karşı karşıya bırakılan çocukların ileriki yaşantılarında evliliğe olumsuz bir bakış açısıyla yaklaşması muhtemeldir. Çünkü çocuklar ebeveynlerini örnek almakta, genellikle onların yaşantılarını rol model almaktadır. Bu nedenle boşanmış ebeveynlerin çocuklarının evliliğe dair olumsuz bir tutum geliştirmesi ve evlilik kaygısı yaşaması yaşanabilecek durumlardan birisidir (Atalay ve Ulucan, 2018). Psikolojik esneklik, bireylerin karşılaştıkları olumsuz durumlar karşısında, yaşantılarını olumluya çevirmelerini ve tutumlarında değişiklik yapabilme esnekliğini kazanmalarını sağlamaktadır (Hayes, Pistello ve Levin, 2012). Boşanma yaşanırken çocukların olaylar karşısında sergileyecekleri psikolojik esneklik düzeyleri ise onların bu durumdan ne seviyede etkileneceklerinin göstergesi olacaktır. Psikolojik esneklik düzeyi düşük bireyler, travmatik durumlarla karşı karşıya kaldıklarında psikolojik anlamda olumsuz etkilenmektedir ve bu durum gelecek yaşantılarında da sorunlara yol açmaktadır (Bonanno, Wortman ve Nesse, 2004). Ayrıca ailelerin bu süreçte çocuklarına destek olması onların psikolojik esneklik düzeylerini olumlu etkileyecek bir tutum olacaktır (Uygur, 2018).

Ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasında ilişki olup olmadığı bilimsel anlamda bilinmemektedir. Literatür incelendiğinde, ebeveynleri boşanmış bireylerde boşanma sonrası sürece uyuma, evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi, psikolojik esneklik kavramlarının nedenleri ve sonuçlarına dair araştırmalara rastlanmıştır. Fakat, 18 yaş üstü ebeveynleri boşanmış bireylerde, ayrılık anksiyetesi ve psikolojik esneklik değişkenlerinin evlilik kaygısı ile incelendiği ve aralarında bir ilişki bulunduğu dair yeterli sayıda araştırma bulunmamaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmanın problem cümlesi “Ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ebeveynleri boşanmış Hatay ili Antakya ilçesinde yaşayan 18 yaş üstü bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar aşağıda sunulmuştur.

Alt Amaçlar

1. Ebeveynleri boşanmış bireylerin sosyodemografik özelliklerine göre evlilik kaygısı ölçeği, yetişkin ayrılma anksiyetesi anketi, psikolojik esneklik ölçeği puanları farklılaşmakta mıdır?
2. Ebeveynleri boşanmış bireylerin evlilik kaygısı ölçeği puanları ile yetişkin ayrılma anksiyetesi anketi puanları arasında ilişki var mıdır?
3. Ebeveynleri boşanmış bireylerin evlilik kaygısı ölçeği puanları ile psikolojik esneklik ölçeği puanları arasında ilişki var mıdır?
4. Ebeveynleri boşanmış bireylerin yetişkin ayrılma anksiyetesi anketi puanları ile psikolojik esneklik ölçeği puanları arasında ilişki var mıdır?
5. Ebeveynleri boşanmış bireylerin yetişkin ayrılma anksiyetesi anketi puanları evlilik kaygısı ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?
6. Ebeveynleri boşanmış bireylerin psikolojik esneklik ölçeği toplam puanları evlilik kaygısı ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?
7. Ebeveynleri boşanmış bireylerin psikolojik esneklik ölçeği alt boyutları puanları evlilik kaygısı ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Aile kurumunun çocukların hayatlarında var olan en önemli rol model oldukları aşikârdır. Çocuklar için hayattaki böylesine önemli bir kurumun yıkılmasının bazı olumsuz sonuçları olabilmektedir. Ebeveynlerinin boşanması sürecinde ve sonrasında onlardan hissettikleri desteği ve yakınlığı kaybeden çocuklar, hayatlarında büyük bir boşluğu düşmekte ve hissettikleri güven duygusunu kaybetmektedir (Şahin, 2019).

Boşanma süreciyle birlikte çocukların hayatlarında yaşadıkları bu stresli durumun psikolojik ve ruhsal anlamda bazı sonuçları olmaktadır. Ebeveynlerinden birini kaybettiğini düşünen çocuğun, anne veya babadan birinin evden ayrılmasıyla terkedilme duygusu yaşaması ve aile birliğinin parçalandığı algısının oluşması, çocukları ayrılık anksiyetesi yaşama durumuna sürükleyebilmektedir (Bulut Serin ve Öztürk, 2007). Ebeveynlerinin evliliklerini bir rol model olarak gören çocuk boşanma sürecinde bu durumdan oldukça olumsuz etkilenmekte, ileriki yaşantısında evlilik düşüncesi adına bir kaygı geliştirebilmektedir. Geçmişte yaşadığı durumdan dolayı evlilik kavramından uzaklaşmakta ve evlilik konusu açıldığında rahatsızlık duyabilmektedir (Çelik ve Erkilet, 2019). Psikolojik esnekliğin ise literatürde çocukluk çağında yaşanmış travmalarla, depresyon ve anksiyete gibi durumlarla ters orantılı bir kavram olduğu görülmektedir. Fakat ebeveynlerin çocuklarını önemseyerek yapacakları bir boşanma onların psikolojik esneklik düzeylerinin artmasını tetikleyecek ve bu olayı daha az hasarla atlatmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda ailelerin boşanma süreçlerinde çocuklarına gerekli değeri vermesi ve olayların içerisinde en çok etkilenecek bireyin çocukları olduğunu unutmaması gerekmektedir (Hayes ve diğerleri, 2006).

Bu araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin evlilik kaygısı, ayrılık anksiyete düzeyleri ve psikolojik esneklikleri arasındaki ilişkinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Günümüzde dünya genelinde evlenenlerin yarısının evliliğinin boşanmayla sonuçlandığı görülmektedir (Amato, 2010). Bu durum ebeveynleri boşanmış bireylerin yaşayacakları psikolojik sorunların toplum sağlığı konusu olarak ele alınmasında kabul oluşturmaktadır (Stoksen, Roysamb, Holmen ve Tambs, 2006). Türkiye’de evlilik kaygısı, yetişkin ayrılma anksiyetesi ve psikolojik esneklik kavramları güncel olmasına rağmen literatürde yeni olmalarından kaynaklı pek fazla araştırma bulunmamaktadır. Bu sebeple bu araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkiye’ de ve dünyada yapılan araştırmalar gözden geçirildiğinde, ebeveynleri boşanmış bireyleri ele alan pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Fakat evlilik kaygısı, yetişkin ayrılma anksiyetesi ve psikolojik esnekliği bir arada ele alan herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu sebeple ebeveynleri boşanmış bireylerin, boşanma süreci ve sonrasında yaşayabilecekleri ayrılık anksiyetesi ve evlilik kaygısının sürece uyumu kolaylaştıran psikolojik esneklik ile incelenmesinin önemli olduğu düşünölmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın literatürdeki boşluğu kapatmak adına katkı sağlayacağı, gelecekte farklı bir örneklem grubunda böyle bir çalışmayı yürütecek araştırmacılara ışık tutacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma 2022-2023 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan ebeveynleri boşanmış ve evlenmemiş 18 yaş üstü 391 kişi ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, verileri toplama sırasında kullanılan “Evlilik Kaygısı Ölçeği” “Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi” ve “Psikolojik Esneklik Ölçeği” ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, istatistiksel olarak analiz edilmesi, sonuçların tartışılması ve öneriler ile sınırlıdır.
- Bu araştırmada yüksek lisans ve doktora mezunları bir arada değerlendirilmiştir.
- Bu araştırmaya ebeveynleri boşanmış ve evli olan bireyler dahil edilmemiştir.

Tanımlar

Aşağıda, araştırmaya ilişkin temel kavramların literatürde karşılığı olan tanımları sunulmuştur.

Aile: Toplumun en güçlü yapı taşı, çekirdeği ve temeli olarak tanımlanmaktadır (Ağdemir, 1991).

Ayrılık Anksiyetesi: Bireylerin bağlanma yaşadıkları kişilere karşı aşırı tepkiler vererek gerçek dışı bir korku yaşaması olarak tanımlanmaktadır (Bayhan, 2019).

Boşanma: Yasal çerçevede gerçekleştirilmiş hayatı birleştirme yani evlilik kavramının yine yasal çerçevede sonlandırılması olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2000).

Evlilik Kaygısı: Evlilikle ilgili herhangi bir söz konusu olduğunda bu durumdan rahatsız olma, kendini güvensiz hissetme ve bu konuya maruz kalındığında evlilik hakkında olumsuz duyguların artması evlilik kaygısı olarak tanımlanmaktadır (Çelik ve Erkilet, 2019).

Psikolojik Esneklik: Bireyin yaşadığı durum karşısında o âna uygun olarak davranışlar sergileyebilmesi psikolojik esneklik olarak tanımlanmaktadır (Hayes, Villatte, Levin ve Hildebrandt, 2011).

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde boşanma, evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi, psikolojik esneklik kavramları tanıtılmış ve bu kavramlarla ilişkili yurt içinde- yurt dışında gerçekleştirilmiş çalışmalardan söz edilmiştir.

Boşanma

Boşanma, eşler arasında herhangi bir bağlayıcılık kalmaksızın ve mevcut çocukların hakları saklı tutularak evliliğe bağlı birliğin yasal çerçevede sona erdirilmesidir (Arıkan, 1996). Diğer yandan hukuksal boyutunun yanı sıra psiko-sosyal olarak değerlendirildiğinde, ailedeki boşanma en temelde ebeveynler ve çocukların, daha büyük ölçekte de evliliğe bağlı kurulan diğer aile üyeleriyle de olan bağların doğrudan ya da dolaylı olarak kopmasına neden olabilen bir süreçtir. Bu bağlamda aile üyeleri açısından çeşitli ruhsal sıkıntıların gelişmesine yol açabilecek bir süreç olduğu da söylenebilir (Bilici Baz, 2014).

Bireylerin süregelen yaşamsal düzenleri, içerisinde çeşitli zorlanmalar barındırma ihtimali taşısa da yaşamlarında ortaya çıkan beklenmedik değişimler bireylerin sarsılmasına neden olabilmektedir. Bu durum travmatik yaşantılar şeklinde ele alınmaktadır. Bireylerin yaşantısında önemli bir değişime neden olan boşanma durumu da travmatik sonuçlar doğurabilmektedir (Keskin, 2013).

Boşanmaya bağlı olarak ortaya çıkabilecek psikolojik zorlanmalar söz konusu olsa da günümüzde giderek boşanmaların oranında artışın olduğu söylenebilir (Tatlıoğlu ve Demirel, 2016). Ailedeki bireylerin karşılaştıkları zorluklar sebebiyle ailelerin yapısında bozulmalar olmakta, boşanmalar yaşanabilmekte ve gün geçtikçe oranlarda artış gerçekleşmektedir (Kelly, 2012). Buradan hareketle aile içindeki çocukların önemli bir oranının anne-babalarının boşanmalarına tanık olduğu varsayılabilir (Kelly ve Emery, 2003).

Boşanmalar ile ilgili geliştirilen araştırmalar, ekonomik olarak bağımsızlaşan kadınlar açısından evlilik birliğinin daha az zorunluluğu olan bir ekonomik ortaklık haline geldiğini göstermektedir. Bireylerin ekonomik anlamdaki gelişiminin, evlilik sürecinde yaşanan sorunlar karşısında başka bir eve taşınma, evden ayrılma gibi değişimleri kolaylaştırdığı söylenebilir. Bununla birlikte gelişmiş toplumlarda boşanan insanların sosyal anlamda dışlanması, etiketlenmesi, olumsuz ifadelerle

tanımlanması gibi durumların değişmesi hatta zamanla ortadan kalkmasının da bireylerin boşanma kararı almasını kolaylaştırdığı söylenebilir. Farklı veriler olmakla birlikte, geleneksel etmenlerin azalarak, maddi refahın artışta olduğu ülkelerin boşanma oranlarının arttığı görülmektedir (Giddens, 2000).

Gelişmiş toplumlarda boşanma sürecinin normal olarak görülmesi ve kolaylaşmasının ruhsal sorunları artıracak gibi bir genelleme de söz konusu değildir. Anne-babaların gerektiği takdirde boşanma seçeneğini tercih edebilmeleri ve bu sürecin normalleşmiş olması, boşanmanın ardından yaşanan zorluklarla baş etmeyi kolaylaştırabilmekte ve çocukların da bu süreçten negatif etkilenme düzeyini düşürebilmektedir. Ancak diğer taraftan boşanmaların daha az görüldüğü ülkelerde boşanma süreci daha zorlayıcı olabilmekte ve geleneklerin süreci etkileme düzeyi daha yoğun olabilmektedir. Bu tarz toplumlarda ailenin bağlarındaki güçlü yapının ve inanca bağlı değerlerin belirleyici olduğundan bahsedilebilir (Amato ve Beattie, 2011).

Boşanmalarda sebeplerin neler olduğu yönünde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Çalışmaların temelde günümüze dair vardığı sonuçlardan bazıları aile içindeki kadının eskiye kıyasla daha yüksek oranda ekonomide yer alması, toplumdaki kişilerin eğitim seviyelerinde artış olması, sosyal anlamdaki gelişimler, hak ve özgürlükler konusunda daha duyarlı bir toplumsal yapı ve hukuksal anlamdaki gelişimler sayesinde boşanmaların zorlu olmaması şeklinde belirtilebilir (Aktaş ve Küçükkaragöz, 2018). Çalışmalarda boşanmalara dair çoğunlukla karşılaşılan diğer bulgular da ailenin karşılaştığı maddi zorluklar, aile birliği içerisindeki bireylerin üzerlerine düşen rolleri üstlenmemeleri, çeşitli bağımlılıklara bağlı gelişen bozukluklar, aile içerisinde şiddetin olması, tarafların birbirini kısıtlaması ve geçimsiz tutumları şeklindedir (Kaplan, Abay, Bükecik, Şahin, Düzgün ve Karabulut, 2018).

Genel verilerin yanı sıra her bireyin ve ailenin özgünlüğüne göre boşanmaların sebepleri çeşitlilik gösterebilir. Günümüzde yaygınlaşan sosyal medya kullanımıyla aile birliğinin anlamı değişime uğramakta, değerler sistemi farklılaşmakta, bireylerin birbirlerine olan sevgileri de değişikliğe uğramakta ve gün geçtikçe tarafların birbirine karşı daha tahammülsüz davrandığı gözlemlenmektedir. Böylece birbirine tahammülü olmayan partnerlerin evlilikleri boşanmalarla sonuçlanabilmektedir (Karakaya, 2018).

Boşanmaya dair sürecin devamında evlilik bağı sona eren bireyler, kayıp durumlarında karşılaşılan yas evrelerini yaşayabilirler. Bu evreler şu şekilde gerçekleşebilmektedir: öncelikle ilk süreçte kişiler duygularında karmaşalar yaşayabilir, şoka girebilir. Bir sonraki evrede boşanmış olduğu kişiyle iletişim kurma ihtiyacı, yoğun olarak özleme, eksikliğini hissetme gibi duygular yaşanabilir. Üçüncü evrede kişiler kontrollerini kaybetmeye ve duygusal olarak savrulmaya başlayabilir, sonrasındaki evrede umutsuzluğa kapılabilirler. Son olarak ise yeniden yapılandırmaya dair evre başlar. Bu evreleri yaşayan anne veya babalar içinde buldukları depresif duygu durumu ve ruhsal çalkantılar sebebiyle çocuğa yönelik duyarsızlık geliştirebilirler (Akar, 2005).

TÜİK (2021) tarafından açıklanan oranlara göre Türkiye’de boşanma sayısında değişim, 2020 yılına kıyasla 2021’de yaklaşık olarak 40 binden fazla artış göstererek 174.085 olarak belirlendi. Boşanmaya dair oranlardaki artışların aile birliğinin dağılmasından etkilenen çocuklarda uyuma yönelik problemlere neden olması, bu konunun bir toplum sağlığı konusu olarak ele alınmasına yönelik kabul oluşturmaktadır (Stoksen, Roysamb, Holmen ve Tambs, 2006). Bu nedenle bilimsel çalışma yürütenler, boşanmalarda çocukların etkilenme düzeyleri konusunu ele almaya başlamıştır (Öngider, 2013).

Ebeveynleri Boşanan Bireylerin Etkilenme Düzeyleri

Evliliğe bağlı birliğin sonlandırılması yalnızca eşlerin kendi arasında gerçekleşmemekte, yanı sıra diğer aile üyelerini ve özellikle de çocukların hayatlarına dair değişiklikleri kapsamakta, bu nedenle ailedeki herkesi etkilemektedir (Öngider, 2013). Boşanma sürecinin getirdiği değişimler, çocuktaki gelişimi önemli düzeyde etkileme potansiyeline sahiptir. Burada potansiyel olarak ifade edilmesinin nedeni ebeveyni boşanan tüm bireylerin istisnasız olarak bu süreçten zarar göreceği anlamı gibi bir genellemenin olmamasındandır (Türkaslan, 2007). Ebeveyni boşanan bireyin bu süreçte yaşayacağı zorlanmalarla baş etmesi, sosyal çevresinden sağlanacak desteğe, empati yapılmasına ve anlayışa göre kolaylaşabilir (Çetinkaya ve Erçin, 2015).

Boşanmaların ardından yaşanan süreç sonrası ebeveynlerinin boşanmasına tanık olan bireyler, kendi hayatlarında çeşitli psikolojik sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu sorunlar temelde evlenmeye ve çocuk sahibi olmaya yönelik önyargıların gelişmesi, değersiz olduğunu düşünme, ruhsal sıkıntılar, korkulu ve

kaygılı olma hali, terk edileceğine dair yüksek kaygı, benlik saygısında azalma ve eğitim alanında gerileme gibi durumlar olarak ortaya çıkabilmektedir (Nunes-Costa ve diğerleri, 2009; Hamama ve Ronen-Shenhav, 2012; Öngider, 2013; Erdim ve Ergün, 2016).

Buradan hareketle boşanmaya bağlı gelişen sürecin, özellikle kimliksel arayışların belirginleştiği ergenlik dönemindeki çocukları travmatize edebildiği söylenebilir (Tüzün, 2004). Ebeveynleri boşanan bireylerin yaşamış oldukları ruhsal zorlanmaların bir nedeni de çiftlerin ayrılık esnasında çatışmalarını kendileri dışındakilere de taşıması ve gerilimin diğer aile üyelerine de yansımadır (Geniş, Toker ve Şakiroğlu, 2019).

Ebeveynleri boşanmış bireylerin bu süreçteki tepkileri incelendiğinde çeşitli durumlarla karşılaşmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Fiyakalı, 2008):

- Evlilik birliğinin sonlandığının kabullenilmemesi,
- Boşanmaya sebep olan gerekçelere yönelik öfkeli olma,
- Anne-babayı yeniden bir araya getirmeye çabası,
- Kaygı bozukluğu ve depresyon.

Bireyler kendi deneyimlerinin yanı sıra sosyal olarak da öğrenme edimine sahiptir. Bandura'nın (1978) kuramına göre öğrenme, bireylerin gerek çevresel gerek kişisel gerekse de tutumsal etkileşimlerine bağlı şekilde gelişmektedir. Özellikle çocuk, anne-babasının tutumlarını model almakta, gözlemleri yoluyla içselleştirmekte ve kendi kişisel hayatında taklit etmeye eğilimlidir (Bandura, 1978).

Boşanma sonrası ailedeki çocuklarda yaygın olarak görülen durumlardan birisi de çocuğun kendisini suçlu görmesidir. Suçluluğun vermiş olduğu ruhsal sıkıntı nedeniyle bazı durumlarda psikopatolojik etkiler de söz konusu olabilmektedir. Diğer yandan bazı çocuklar, çevrelerine karşı boşanmanın reddi yoluna gidebilirler. Arkadaş ortamında veya okul ortamında ebeveynlerinin boşanmadığını ve düzenlerinin aynı şekilde devam ettiğini iddia edebilirler. Düzenlerinin değişmesi, taraflardan birinin evden taşınması, geleceğe dair belirsizliklerin oluşu gibi durumlar ebeveyni boşanan bireyleri etkilemektedir. Genellikle bu bireylerde ilerleyen dönemlerde eğitsel başarılarında düşüş, değerlilik hissini kaybetme, şiddete ve saldırganlığa yönelik tutumlar, suçluluk ve ebeveyni suçlayan düşünceler görülebilmektedir (Yavuzer, 2004).

Boşanmalarla çocuğun sürece adaptasyonu arasındaki ilişkisellik incelendiğinde bu süreçte belirleyici olan bazı etmenler görülmüştür. Bunlar anne-babanın çatışmalarının düzeyi, ekonomik koşullar, anne-babaların kapasiteleri ve yine anne-babaların sağlıklarının durumudur. Çocukların gelişimsel dönemleri de boşanmalardan etkilenmede belirleyici olabilmektedir. Küçük yaşlarda çocukların boşanmalardan yüksek düzeyde etkilendiği görülmekle birlikte, özellikle sosyal uyum gibi değişkenler söz konusu olunca ergenlerin durumunun boşanmalarda riskli sonuçlar doğurabileceği değerlendirilmiştir (Lansford, 2009).

Yaş dönemi açısından bebeliği ve ilk çocukluğu içeren dönemde çocukların evliliğin sona ermesi sonucunda anne-babalarının ilgilerinden, desteklerinden ve sevgilerinden mahrum olması, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde güvenle ilgili sorunlarla karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Çocukların korunma, aidiyet kurma gibi psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılayan ailenin dağılmasıyla birlikte güven duygularında zedelenme olabilmektedir. Anne-babalarından birisinin yaşamını farklı bir evde sürdürmeye başlaması, alışlagelen düzenin değişikliğe uğraması ve ailedeki bütünlüğün dağılması, bireylerin yüksek düzeyde kaygı duymasına sebebiyet vermektedir (Serin ve Öztürk, 2007).

Evlilik Kaygısı

Kaygıların, insan ilişkileri ve kişilik gelişimleri açısından önemi üzerine yapılan değerlendirmelerde, bireyin tutumlarının şekillenmesinde kaygının belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Köknel, 1985). Cüceloğlu'na (2000) göre, kaygılar, çeşitli duygu durumları içermektedir. Bu duygu durumlarından bazıları stresli olma, yetersiz hissetme, olumsuzluğa yönelik duygular ve başarısız hissetme durumlarıdır. Bir başka değerlendirmeye açısından ise kaygılı olma hali; beklentilerimizin ve arzularımızın çeşitli etmenler nedeniyle karşılanmamasına bağlı olarak ortaya çıkan yaşantısal sonuçlardır (Börü, 2000). Benzer şekilde Kurt (2006) kaygıyı, söz konusu karşılanmayan beklentilerimiz sonucunda huzursuz olma ve tedirgin olma durumu olarak yorumlamıştır.

Aydın ve Bulgan'a (2017) göre, kaygıların ortaya çıkışını iki şekilde ele almak mümkündür:

1. Tüm ortamlarda ve durumlarda meydana gelen genellenmiş kaygılar,
2. Belli ortamlarda ya da durumlarda meydana gelen spesifik kaygılar.

Spesifik kaygılar, kişinin belirgin bir ortamda yaşadığı olumsuz duygular ve uyarılma durumudur. Kalıcı olmamasının yanı sıra kişinin kendini tehditte hissettiği bir anda baş etme yöntemi olarak ortaya çıkabilir. Genellenmiş kaygıların ortaya çıkış hali ise daha gerçekleşmemiş durumlara karşı gerçekleşebilme olasılığı üzerinden duyulan kaygılardır. Bireylerin sürekli olarak kaygı hali ve stresli olma durumu söz konusudur.

Evlilik gibi bireyin hayatında önemli değişimlere neden olan kararlar da birey açısından kaygılara neden olabilmektedir. Bireyin yaşamının geri kalanını sevdiği kişiyle geçirmek istemesi olumlu bir duygu iken, evlilik ile birlikte gelecek olan büyük değişimler ve sorumluluklar bireylerin stres kaynağı olabilir. Bu doğrultuda evlilik kaygısı, kişinin evliliğin söz konusu olduğu durumlarda endişelenmesine, evliliğin kavramsal olarak negatif düşüncelerle ve duygularla özdeşleşmesine ve böylelikle kişinin evlilik birliğinden uzak durmasına neden olan uyarılma durumu olarak ifade edilebilir (Çelik ve Erkilet, 2019).

Kişinin evlilik sonrasına dair kaygıları, sevdiği kişi ile yaşamını birleştirmek istemesine rağmen duygusal anlamda çelişkilerle karşılaşmasına sebebiyet verebilir. Kişilerin kendi yaşamlarında karşılaştıkları durumlar, içinden gelmiş oldukları ailevi yapı, ebeveynlerinin evlilik tecrübeleri ve aile birliğini nasıl gördükleri, geleneksel yapılar, eğitimi olma durumu, aile kurmadan beklentiler gibi çeşitli etmenler duygusal çatışmalara yaşanmasına yol açabilir. Tüm bu durumlar kişinin kaygı düzeyini artırabilir (Sezer, 2019).

Son yıllarda yaşanan boşanma durumlarının özellikle evliliklerde ilk 10 senede gerçekleşmesi, artan ayrılık oranları sebebiyle toplumdaki büyük orandaki kişilerin ya doğrudan kendi aileleri üzerinden veya çevreden boşanma süreçlerine tanık olması, diğer yandan kadına yönelik artmakta olan aile içi şiddet durumları göz önünde bulundurulduğunda kişilerin evliliğe dair çok fazla olumsuz uyarıcıya maruz kaldığı varsayılabilir. Bu uyarıcılar sebebiyle kişilerin evlenme sonrası beklenmedik ve olumsuz durumlarla karşılaşabileceğine dair önyargıları gelişebilir ve bu da kaygılarının artmasına yol açabilir (Çelik ve Erkilet, 2019).

Evliliğin öncesindeki dönemde kişiler açısından romantik duyguların daha yoğun yaşandığı bir süreç söz konusu olabilmektedir. Evliliğin gerçekleşmesi sonrası zamanın da etkisiyle duygusal yoğunluk azalmaya başlarsa partnerler birbirlerinde daha öncelerde fark etmedikleri ve hoşlarına gitmeyen tutumlar-düşüncelerle karşılaşabilirler. Böyle bir durumda da partnerlerin kendi içinde çatışmaları söz

konusu olmaktadır. Bu şekilde bir sonuçla karşılaşan kişiler, evliliğin öncesindeki beklentilerinin hayal kırıklığına dönüşmesi nedeniyle gerek bedensel sağlıklarını gerekse de ruhsal sağlıklarını kötü yönde etkileyecek durumlarla karşılaşabilirler (Özgüven, 2000).

Kişilerin bireysel deneyimlerinin haricinde çevrelerinden edindikleri izlenimler veya kendi ebeveyn ilişkileri sonucunda edindikleri düşünceler de evlilik kaygılarında belirleyicidir. Evlilik kaygısını yoğun olarak yaşayan bireylerin, aile birliği kurma yönünde karar almaları onlar açısından zorlayıcı olabilmektedir. Çoğunlukla bu kaygı nedeniyle birey kendisini bu sürece hazır hissetmeyecektir. Bu kaygılar rasyonel olmayan düşünceleri beraberinde getirdiği gibi, kişilerin partnerleri ile olan ilişkilerini negatif şekilde etkileyebilmekte ve yaşamsal kalitelerini düşürebilmektedir. O nedenle kişi eğer yoğun düzeyde evlilik kaygısı deneyimliyorsa önlemeye yönelik çeşitli destek programlarından faydalanılabilir (Çelik ve Erkilet, 2019).

Evliliğe ilişkin kaygıların düzeyinde belirleyici olan etmenlerden bir diğeri de gomofobi olarak tanımlanan evliliğe dair korku durumu olabilmektedir. Gomofobi en genel tabiriyle, kişinin gerek ailesel gerekse de çevresel etkilenmeler sonucunda birisine bağlanmaya, hayatını paylaşmaya yönelik yoğun düzeyde korku duymasıdır. Bu korku kişinin ailesinde deneyimlediği sevgisizlik ortamı, ebeveynlerinin çatışmaları, çevrelerinden edindikleri olumsuz evlilik örnekleri gibi nedenlerle gelişebilmektedir. Buna ek olarak kişinin kendi bireysel özelliğine bağlı olarak mükemmeliyetçi bir yaklaşım sebebiyle başarılı bir evlilik gerçekleştiremeyeceği şeklinde korkuları ortaya çıkabilir (Özkök, 2020).

Ayrılık Anksiyetesi

Ebeveynlerin boşanmış olduğu ailelerde büyüyen yetişkinlerle yapılan bir çalışmada katılımcıların kendi hayatlarındaki bağlanma biçimleri ile ayrılık anksiyetesi düzeyleri arasında anlamlı bulgular elde edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulgularda, ebeveyni boşanan kadınların evlilikte ayrılık yaşanacağına dair kaygılarının daha yüksek olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca, ayrılık anksiyetesi seviyeleri yüksek olan katılımcıların, ilişkilerinde güvenli bağlılık kuramadıkları görülmüştür (Yıldırım ve Yaşa, 2019).

Bireylerin hayatlarında bağlılık kurduğu kişilere dair yoğun düzeyde ve gerçeğe dayalı olmayan korkular duyması ayrılık anksiyetesi olarak

değerlendirilmektedir. Gelişim dönemleri açısından bakıldığında bebeklik döneminde gelişen ve çoğunlukla 2-3 yaşlarında azalmaya başlayan ayrılma anksiyetesi olağan görülebilmektedir. Ancak mevcut ayrılmaya bağlı anksiyete durumu gelişim dönemlerinin gerektirdiği şekilde ilerlemiyorsa ve bireylerin gerek sosyal gerek eğitsel yaşantılarında fonksiyonelliklerini bozuntuya uğratiyorsa, bu yönüyle içinde buldukları durumu psikolojik bozukluk olarak ifadelendirmek mümkündür (Dallaire ve Weinraub, 2005).

Ayrılık anksiyetesi bozukluğunda (AAB) belirleyici özelliklerden birisi bireyin, bağlanmaya yönelik oluşturduğu figürden, evinden ve aile üyelerinden uzaklaştığında tekrarlanan şekilde yoğun biçimde kaygılanmasıdır. Bu konuda genellikle karşılaşılan semptomlardan bazıları: kişinin ayrılmaya yönelik sıkıntılı olma hali, yanında bağ kurduğu figürlerden birisi olmadığında bunu kabullenememe, yalnızlıktan kaçınma ve evinin dışında uyumaktan kaçınma durumudur (Allen, Lavalley, Herren, Ruhe ve Schneider, 2010).

AAB neden olduğu duygusal zorlanmaların yanı sıra çeşitli ruhsal bozuklukta olduğu gibi bedensel belirtiler de göstermektedir. En yaygın karşılaşılan durumlar; kişinin sürekli olarak halsiz oluşu, baş ve karın bölgesinde ağrıların olması, kişinin bulantılarının olması ve kusması gibi belirtilerdir. Kişi bir ayrılma durumuyla karşılaştığında veya bu yönlü bir beklenti geliştiğinde bahsedilen semptomları yaşamaya başlayabilir. Örneğin gelişimsel olarak okul çağındaki bir çocuğun yaşadığı AAB durumunda, çocuğun okula gitmesi ile birlikte bedensel semptomlar ortaya çıkar, çocuğun eve dönmesi ile birlikte semptomlar ortadan kalkar (Livingston, Taylor ve Crawford, 1988).

Ayrılık Anksiyetesi Nedenleri

AAB'nin ortaya çıkışında çeşitli faktörler söz konusudur. Bu faktörlerin nörobiyolojik ve genetik boyutları olabileceği gibi bireyin psiko-sosyal durumu ve içerisinde bulunduğu ailedeki ebeveynlerinin durumu da belirleyici olabilmektedir (Büküşoğlu, Aysan ve Eeremiş, 2001). Gelişimsel olarak okul dönemindeki çocukların ebeveynlerinin boşanması durumlarında, çocukların yaşananları anlamlandırması zor olabilmektedir. Anne-babalarının birlikte yaşamamalarını ve nasıl ebeveynleri olduğunu kavramakta güçlük çekmektedirler (Aral ve Başar, 1998). İçinde buldukları gelişimsel dönem olarak ailenin merkezinde çocuk kendisini görmektedir. Bu nedenle de ebeveynlerinin ayrılığına kendisinin sebebiyet verdiğini

düşünerek suçluluk yaşayabilmektedir. Ayrıca çocuklar kendilerinin sevilmemesinden dolayı ebeveynlerinin ayrı yaşadığını düşünebilmektedir (Özgül, 2001).

Ayrılık anksiyetesine sahip olduğu yönünde tanısı olan okul öncesi dönemindeki çocuklarla tanısı olmayan çocukların dahil edildiği bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışma doğrultusunda ayrılık anksiyetesine sahip çocukların, diğer çocuklarla kıyaslandığında daha düşük ritmiklik, biyolojik fonksiyonlarda düzensizlik, çekingen olma hali ve uyumlulukta azalma gibi durumlarla karşılaştığı görülmüştür. Çalışmaya dahil olan AAB'li çocukların klinik gözlemlerine göre de daha tepkisel oldukları, huzursuzluk yaşadıkları ve dikkatlerinin dağılabileceği ortamlarda aktivitelerden daha erken sıkıldıkları değerlendirilmiştir (Bellibaş, Büküşoğlu ve Eremiş, 2005).

Ayrılık anksiyetesinin nedenlerine yönelik çalışmalarda tanı almış bireylerin aile yaşantıları gözlemlendiğinde; ebeveynlerin çocuğa normalden fazla ilgi göstermiş oldukları, sürekli şekilde çocuğu mutlu etmek gayreti gösterdikleri, çocuklarını hayal kırıklıklarından korumaya çalıştıkları ve çocuğun uzakta olması durumunda yoğun yalnızlık hissi yaşadıkları görülmüştür (Yavuzer, 1993). Burada da gözlemlendiği gibi çocuğun kaygı düzeyinin yükselmesinde, bakımını sağlayan kişinin korkularının ve kaygılarının olması da etkilidir. Özellikle ebeveynlerin nevrotiklik durumları, sürekli olarak kötü şeylerin yaşanacağı endişeleri ve bu nedenle de çocuklarını evin dışına çıkarmama şeklindeki tutumları, çocuğun ilerleyen dönemlerde AAB yaşamasında etmen olabilmektedir. Breit'e göre (1982), terkedileceğine dair yoğun korku sahibi bireylerin anne ile ilişkileri incelendiğinde annede kaygılı bir bağlılık tutumu saptanmaktadır.

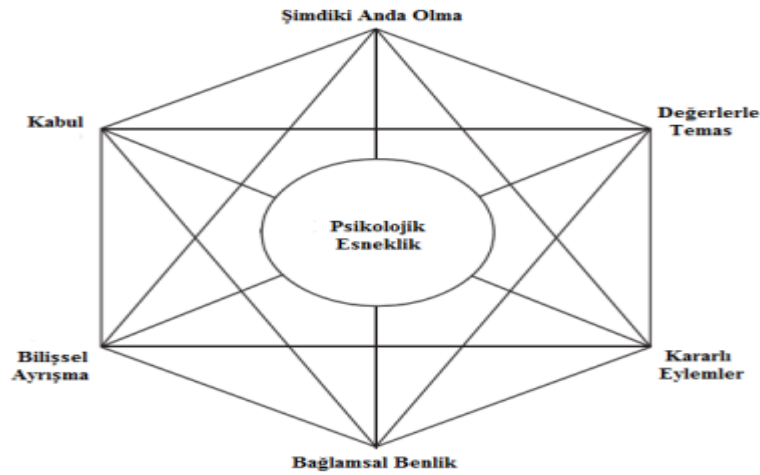
Psikolojik Esneklik

Psikolojik esneklik model olarak, kabul ve kararlılık terapisinin (KKT) bir modelidir. KKT'nin temeldeki hedefi psikolojik esnekliğin artırılmasıdır. Psikolojik esnekliğin en genel tanımı, bireyin ana odaklanması ile değerlere yönelik hedefler doğrultusunda tutumlarında değişiklik yapabilme ve ısrarcı olma becerisidir (Hayes, vd., 2006).

KKT, özünde kendindelğe ve kabule dayanmakta olan 3. dalga bilişsel-davranışçı terapilerdendir (Yavuz, 2015). Bu terapi modellerinde gelenekleşmiş klinik uygulamaların ve deneysel alanların içerisine girilmekte ve kabuller,

farkındalığın gelişimi, bilişsel uyumlar, manevi değerler şeklindeki alanlar üzerinde durulmaktadır. Yöntemsel olarak izlenen yol, çoğunlukla deneyimlere dayalıdır. Bağlamlar üzerinden gelişen bir süreç vardır. Bu yüzden de belirli kategoriler üzerinden tanımlanması zor olabilmektedir. En temel hedef, duygular alanındaki kaçınma tutumunu zayıflatarak tutumlarda değişim potansiyelini açığa çıkarmayı esas alan bir psikoterapidir (Hayes ve Wilson, 1994).

KKT modellerinden psikolojik esnekliği, ruhsal iyi oluşun ve fonksiyonel tutumların önemli bir etmeni olarak varsaymak mümkündür. Psikolojik esnekliği olan bireyler yaşamlarında içselleştirdikleri sıkıntılara harcayacakları enerjiyi, çevrelerindeki bireylerle olumlu ilişkiler geliştirmek amacıyla değerlendirebilirler. Bu sayede bireyin ruhsal sağlığının da pozitif yönde değişeceği varsayılmaktadır (Lloyd, Bond ve Flaxman, 2013).

Şekil 1

Hexaflex Psikolojik Esneklik Modeli (Biglan, Hayes ve Pistorello, 2008).

Psikolojik esnekliğin geliştirilmesine yönelik terapi yaklaşımında kişilerin yaşantılarında karşılaştıkları çevresel faktörlere karşı yargılayan bir tutumda olmamaları yönünde teşvikler vardır. Yaşantının kişiler tarafından dolaylı olmayacak şekilde tecrübe edilmesi hedeflenir. Böylelikle kişi, esnekliği olan ve uyumsuz olmayan tutumlar geliştirebilecektir (Hayes, vd., 2006). Bunu sağlayabilmek için kişinin duyguları, düşünceleri ve fiziki uyaranlara gösterdiği tepkiler belirlenmekte ve bunlar üzerinde çalışılmaktadır (Bond, vd., 2011).

Kişilerin yaşamlarında karşılaştıkları durumlarda deneyimlerini olumluya çevirmek ve tutumlarında esnekliği geliştirerek değerlerine uyumlu bir yaşamsal pratik içerisinde olmaları amaçlanmaktadır (Hayes, Pistorello ve Levin, 2012). Ayrıca bireyler, psikolojik esnekliğin bir getirisi olarak hem ait olma hem özerk olma dengesini kurabilmekte, yetersizlik hissiyle baş edebilmekte ve ruhsal sağlıklarına katkısı olacak pozitif duygu durumlarını deneyimlemektedir. Bu sayede kişiler farklı durumlar karşısında beklentilere yönelik uyumlu bir tutum geliştirebilmektedir. Diğer yandan kişilerin, öznel ve çevresel fonksiyonel olma durumları zarar gördüğünde, düşünsel ve tutumsal kalıplarını değiştirmeleri kolaylaşmakta ve sahibi olabildikleri değerlere dair farkındalık kazanarak dengelerini kurabilmektedirler (Kashdan ve Rottenberg, 2010).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın amacı bağlamında araştırmanın değişkenleri olan evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi ve psikolojik esneklik kavramları arasında yapılan çalışmalar irdelenmiştir. Kavramlar arasında gerçekleştirilen bu çalışmalara yer verildikten sonra boşanma üzerine yapılan çalışmalara, evlilik kaygısı üzerine yapılan çalışmalara, ayrılık anksiyetesi üzerine yapılan çalışmalara ve psikolojik esneklik üzerine yapılan çalışmalara ayrıntılı bir şekilde ayrı ayrı değinilmiştir.

Manicavasgar ve arkadaşları (2010)'un yetişkin bireyler üzerinde yaptığı bir çalışmada yetişkin dönemlerde evlilik kaygısı gibi anksiyete bozukluğu çeken bireylerin geçmiş dönemlerinde genel olarak yetişkin ayrılık anksiyetesi yaşadıkları saptanmıştır.

Aral ve Sağlam (2012)'nin yaptığı çalışmada bireylerin yetişkinlik dönemlerinde ailesinin parçalanmasıyla birlikte yetişkin ayrılma anksiyetesi yaşadıkları ve bu durumun ileri ki dönemlerde bireyin psikolojik esnekliğine olumsuz etki ettiği söylenmiştir.

Masuda ve Tully (2012)'nin yaptığı çalışmada yetişkin bireylerdeki psikolojik esneklik düzeyinin anksiyete ve depresyon gibi kavramlarla ilişkisi incelenmiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda psikolojik esneklikle ayrılık anksiyetesi ve depresyon arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Vaughan, Coddington, Ahmed ve Ertel (2017)'nin yaptığı çalışmada ayrılık kaygısının bireylerin eğitim ve akademik yaşantılarına olumsuz yansıdığı, bu

durumun bireyin yetişkinlik dönemlerinde evlilik kaygısına kadar gidecek sorunlara yol açtığı belirlenmiştir.

Üniversite öğrencileri üzerinden gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcıların evliliğe dair tutumları üzerinde durulmuştur. Veriler öğrencilerin, evlilik tutumlarında korku ve kaygıların etkisi olduğunu göstermiştir. Ayrıca evliliğe ilişkin korku ve kaygıları olmayan öğrencilerde, korku ve kaygı yaşayan öğrencilerden farklı olarak evlilik hakkında olumlu tutumlara sahip oldukları gözlemlenmiştir (Akbaş, Gökyıldız, Köroğlu ve Öztürk, 2019).

Meşe (2021)'in yaptığı çalışmada bireylerin anksiyete, depresyon ve psikolojik esneklik gibi kavramlar arasındaki ilişkiler irdelenmiştir. Araştırma bulguları doğrultusunda bireylerin depresyon ve anksiyete gibi durumlarının psikolojik esneklikle doğrudan ilişkili olduğu ortaya konulmuştur.

Boşanma Üzerine Yapılan Çalışmalar

Annelerle çocukların boşanma sonrasındaki uyumlarını inceleyen Lengua ve arkadaşlarının (2000) yapmış olduğu bir çalışmada ebeveyn boşanması yaşayan bireylerin, yaşamayanlara göre uyuma dair daha fazla sorunla karşılaştıkları, depresif bir duygu durumu geliştirdikleri ve saldırganlık eğilimleri olduğu gözlemlenmiştir. Benzer bir çalışmada anne-babalarının ayrılmasına tanık olan bireylerin, aile birliği bozulmamış bireylere göre depresyon seviyelerinin daha yüksek bulunduğu görülmüştür (Aral ve Gürsoy, 2000).

Ebeveynleri boşanan bireylerin anksiyete seviyelerinin ve benlik saygılarının, aile birliği bozulmamış bireylere göre farklılaşma gösterip göstermediğini inceleyen Öztürk'ün (2008) çalışmasının sonuçlarına göre; ebeveynleri boşanan bireylerin benlik saygılarında düşüş olduğu ve yüksek anksiyetelerinin olduğu saptanmıştır.

Bağlanma örüntülerinin evlilikteki çatışmalarda algılanma biçimine ilişkin bir başka çalışmada boşanmaların etkisi değerlendirilmiştir. Çalışmada, anne-babaları ayrılmış olan ve ayrılmamış olan bireyler yer almıştır. Çalışmada anlamlı düzeyde farklar ortaya çıkmıştır. Anne-babaları ayrılmış olan bireylerdeki bağlanmaya yönelik eğilimin güvensiz olduğu görülmüştür. Ayrıca güvensizlik üzerine kurulu bir bağlanma şekli geliştiren bireylerin anne-babalarının yaşadığı çatışmaları normal olarak algıladıkları, kendilerine dair algılarının ise suçluluk üzerinden geliştiği saptanmıştır (Sardoğan, Karahan, Dicle ve Menteş, 2007).

Walzack ve Burns'ün (2004) yılındaki nitel çalışmasında ebeveynleri ayrılmış çeşitli yaş gruplarından 100 çocuğun bireysel görüşmeler ile boşanma sonrasındaki süreçlere ilişkin tutumları değerlendirilmiştir. Çalışmanın neticesine göre, boşanmaya bağlı olarak devamında gelişen süreçte anne-babaların çocuklarıyla ne şekilde bir iletişim geliştirdikleri, çocuğun yaşamdaki uyumunda belirleyici olabilmektedir. Diğer yandan ebeveynleri boşanmış bireyin, boşanmanın ardından farklı yerde yaşamaya başlayan anne ya da babasıyla ne şekilde iletişim geliştirdiğinin mutluluk düzeyinde etkili olduğu görülmüştür. Ek olarak, ebeveynlerinin ayrılığına tanık olan bireylerin, ilerleyen süreçte uyumları üzerinde, maddi gelir seviyelerinin ve aile içindeki çatışmaların etkisinin görüldüğü ve gelir açısından kısıtlı imkânı olan bireylerin daha çok depresyona eğilimli olduğu değerlendirilmiştir.

Psiko-sosyal gelişimleri değerlendirmek üzere Şahin (2015), ebeveynleri ayrılmış okul öncesi çocuklarının sosyal yeteneklerini ve akran ilişkilerini incelemek üzerine bir çalışma geliştirmiştir. Çalışma sonucunda önemli bulgulara ulaşılmış ve ebeveyn boşanmasına maruz kalan çocukların sosyal anlamdaki becerilerinin yaşlıları açısından kabul görmelerinde belirleyici olduğu ve yaşlılarına yönelik hem sözel hem de fiziksel şiddete başvurdukları gözlemlenmiştir. Çalışmadan elde edilen diğer sonuç da erkek çocukların tutumlarının daha olumsuz olması, kız çocukların tutumlarının ise pasif olması yönünde olmuştur.

Boşanmaların ardından ebeveynlerinin ayrılığından etkilenen çocuklarla, ebeveynleri boşanmamış çocukların problem tutumlarında bir farklılaşma olup olmadığını değerlendiren bir çalışma Henke tarafından 2012 yılında yapılmıştır. Buna göre, boşanmaların çocukların içsel ve dışsallaştırıcı problem tutumlarında etkisi olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeni açısından bulgulara bakıldığında da erkek çocukların genellikle dışsallaştırıcı tutumlar geliştirirken, kız çocukların çoğunlukla içsel problem tutumları geliştirdiği değerlendirilmiştir (Henke, 2012).

Evlilik Kaygısı Üzerine Yapılan Çalışmalar

2012 yılında Türkiye'de yapılan bir çalışmada ebeveynleri boşanan ailelerde büyüyen katılımcıların bağlanma stilleri ile kaygıya neden olan akılcı olmayan inançları incelenmiş ve istatistiki ilişkisellik bulunmuştur. Anne-babasının boşanmasının ardından babaları tekrar evlenen katılımcıların eğitim düzeylerine göre kaygıya neden olan akılcı olmayan inançları arasında anlamlı ilişkinin olduğu

belirlenmiştir. Diğer yandan katılımcıların, evliliğe yönelik kaygıya neden olan inanışlarında annelerinin eğitimlerinin ve boşanmanın yaşandığı dönemdeki yaşlarının bir farklılaşma göstermediği bulunmuştur (Yıldız, 2012).

Schimmenti ve Bifulco (2015) yaptığı çalışmada yaş grubu açısından ergenler ve genç yetişkinlerle ilişkisel bağlanma modellerini ve kaygı bozukluklarını incelenmiştir. Çalışma sonucunda, çocuklukta ebeveynleri tarafından ihmal edilen gençlerin, kendi hayatlarında kurdukları duygusal birlikteliklerde kaygı bozuklukları ve reddedileceklerine dair korkuları olduğunu göstermiştir.

Bireylerin romantik ilişkilerinin irrasyonel inanışlarla ve evlilik tutumlarıyla ilişkisinin ele alındığı 2016 yılında Türkiye’de yapılan bir çalışmada istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Katılımcıların romantik ilişkilerindeki irrasyonel inanışlarıyla evlilik tutumlarının arasında pozitif yönlü korelasyon tespit edilmiştir. Bireylerin evlilik tutumlarını cinsiyete dair farklılık, yoğun beklentisel tutum, zihin okumaya dayalı tutum ve zamanın kullanımı alt boyutları yordamıştır (Karabacak ve Çiftçi, 2016).

Üniversite öğrencilerinin katıldığı bir çalışmada evlenmemiş bireylerin evlilik kaygıları düzeyleriyle romantik ilişkilerde rasyonel olmayan inanışları ve umutsuzluğa dair düzeyleri Sezer (2019) tarafından ele alınmıştır. Çalışma sonucunda varılan bulgular, bireylerin evlilik kaygılarının umutsuzluklarını pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Diğer bir ifadeyle bireylerde evlilik kaygıları düzeyi arttıkça umutsuzlukları da artmaktadır. Çalışmadaki bireylerin evlilik kaygılarıyla cinsiyet değişkenleri ve romantik ilişki durumları arasında da istatistiksel farklılaşma tespit edilmiştir. Bulgular, kadın katılımcılarda ve romantik ilişkiye sahip olmayan bireylerde evlilik kaygılarının daha yoğun olduğu yönündedir (Sezer, 2019).

Akbaş ve arkadaşları (2019)’un yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin evliliğe karşı tutumlarını etkileyen unsurlar incelenmiştir. Araştırma sonucunda evlilikle ilgili kaygısı olmayan öğrencilerin, evlilikle ilgili kaygısı olan öğrencilere nazaran evlilik durumu karşısında daha olumlu tavırlar sergiledikleri görülmüştür.

Evlilikle ilgili görüşlerin araştırıldığı çeşitli çalışmalar da mevcuttur. 2019 yılında Özteke Kozan ve arkadaşlarının yürüttüğü bir çalışmada, genç kadınların evlenmeye ilişkin gerekçelerinin anlaşılması amacıyla nitel yöntem izlenerek görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda verilen yanıtlara göre ilk aşamada yedi kategori şekillenmiştir. Bu kategoriler; yuva kurma isteği, inançların gerekliliği, aidiyet ihtiyacı, toplumun düzeninin sürekliliği, çocuk isteme ve hayatın paylaşılması

şeklindedir. Katılımcıların evlenecekleri kişiye dair beklentileri ise, dini inancı olan, güvенеbilecekleri, anlayış sahibi, dış görünüşü uygun olan, saygılı, mesleki statüsü olan kişiler olması yönünde şekillenmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında da katılımcıların evlenmemeye dair görüşleri alınmış ve bu görüşlere göre belli temalar ortaya çıkmıştır. Bu temalar; sorumluluktan kaçınma, güven ilişkisi kuramama, mesleki yaşantısının veya eğitiminin kısıtlanacağı düşüncesi ve evlilik hakkındaki korkuların olması şeklinde belirlenmiştir (Özteke Kozan ve ark., 2019).

Ayrılık Anksiyetesi Üzerine Yapılan Çalışmalar

1997’de yapılan bir çalışmada üç yetişkinin ayrılık anksiyetesi bozukluğu tanısı almasıyla birlikte bu bozukluğun çocukluk dönemlerinden itibaren gelişip yetişkinlikte de sürebileceği ve yanı sıra yetişkinlikte de ortaya çıkma ihtimali olduğu görüşü doğmuştur (Manicavasagar ve Silove, 1997).

Biederman ve arkadaşlarının (2001), çalışmalarında yetişkinlikte yaşanan AAB’de, çocukken ortaya çıkan agorafobi nedeniyle de ileriki yaşantıda ayrılma anksiyetesi gelişebileceği yönünde bir sonuca varmıştır. Aynı çalışmada çocuklukta AAB’nin depresyon gibi bozukluklara sebebiyet verdiği değerlendirilmiştir.

AAB ile bağımlı kişilik bozukluğunun incelendiği 2002 tarihli çalışmada istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar saptanmıştır (Loas, Atger, Perdereau, ve Verrier, 2002). Shear ve arkadaşlarının (2006) yürütmüş olduğu çalışmada ise AAB’nin gerek çocuk gerekse de yetişkinlik dönemlerinde duygu-duruma ve diğer anksiyete türlerine bağlı bozukluklarla ilişkisi olduğu sonucuna varmışlardır.

Ebeveynleri boşanmış bireyler açısından boşanmaya dair sürecin kendisi travmatik etkilere sebep olabilmektedir. Yetişkinlikteki ayrılık anksiyetesi üzerine yürütülen bir çalışmada AAB’nin meydana çıkmasında travma sonrası stres bozukluklarının etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Silove, Slade, Marnane ve Wagner, 2007).

Pini, Abelli ve Shear, (2010)’un yaptığı çalışmada anksiyete ve duygu durum sorunu yaşayan bireyler örneklem olarak ele alınmıştır. Yapılan araştırmada bu durumları yaşayan bireylerin %22’sinin çocukluk ayrılık kaygısı %21’inde ise yetişkin ayrılık kaygısı olduğu görülmüştür.

Kurtman (2006) tarafından yapılan çalışmada ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin ayrılık kaygıları ve depresyon durumları incelenmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda anne-babası boşanan bireylerin ayrılık kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Psikolojik Esneklik Üzerine Yapılan Çalışmalar

Psikolojik esnekliğin ve katılımın incelendiği çalışmalardan bazıları bireylerin travma geçmişleriyle ilgili olarak yürütülmüştür. Makriyianis ve arkadaşlarının (2019) yılında yürütmüş oldukları bir çalışmada bağlamsal benlikle çocuklukta travmaların ilişkiselliği üzerine durulmuş ve travmalarla ilişkili psikolojik katılım kaygı bozuklukları ve depresif olma hali ile anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Başka bir çalışmada ise psikolojik olarak esnekliği olan bireylerin çocuklukta travmaları aşma ve duygusal ilişkideki partneriyle güven bağı kurma konusunda aracılık üstlendiği tespit edilmiştir (Baugh, vd., 2019). Kadın katılımcılarla gerçekleştirilen travma sonrası stres bozukluğu ile ilgili bir çalışmada ise psikolojik esnekliği düşük olan kadınların, duygularını daha çok baskıladıkları verisine ulaşılmıştır (Dick, Niles, Street, Di Martino ve Mitchell 2014).

Üniversite öğrencilerinin katılımları ile gerçekleştirilen bir başka çalışma, hayata dair anlam ile psikolojik esnekliğin arasında ilişkisellik olduğunu ortaya koymuştur. Hayata dair anlamsallık arttıkça psikolojik esneklik de artmıştır. Ayrıca katılımcılardan psikolojik esnekliği olanların, diğer katılımcılara göre daha mutlu olduğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır (Demirci-Seyrek, 2017). Uluslararası alanda yürütülmekte olan çalışmalarda psikolojik esnekliğe sahip olan bireylerin, olumlu bir ruhsal sağlık sayesinde, hayat doyumlarının da pozitif şekilde etkilendiği yönündedir (Lucas ve Moore, 2020; Graham, Gouick, Ferreira ve Gillanders, 2016).

Üniversiteden katılımcılarla yürütülen bir çalışmada psikolojik esneklikle duyguların inkârı ve kaçınmaya dair tutumlar arasında negatif korelasyonlar olduğu görülmüştür. Buna göre bireylerin psikolojik esneklikleri arttıkça, duyguların inkâr edilmesi ve kaçınma tutumları azalmaktadır. Diğer yandan bireylerin esnekliklerinin artmasıyla, hislerini kabullenmelerinin de arttığı belirlenmiştir. Aynı çalışmada, hisleriyle ilgili çok yoğun olarak ruminasyon içerisinde olan katılımcıların, psikolojik esnekliklerinin de düştüğü gözlemlenmiştir. Katılımcıların hislerini zaaf olarak algılama, kaçınmaya dair tutumları, duyguların inkârı ve suçlu hissetme seviyeleri arttıkça da esneklikleri düşmüştür (Uygur, 2018).

Psikolojik esneklik ve katılım üzerine son yıllarda gerek ulusal gerek uluslararası alanda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de 2019 yılında

yürütülen bir çalışmada katılımcıların psikolojik katılıkları ve duygusal tükenmişlikleri arasında anlamlı korelasyonlar olduğu ve kişilerin psikolojik esneklikleri düştükçe tükenme oranlarının artmakta olduğu görülmüştür (Toprak, Arıca ve Yavuz, 2019).

Puolakanaho ve arkadaşları (2020), psikolojik esnekliğe bağlı ortaya çıkan becerilerin geliştirilmesini sağlamak üzerine bir program oluşturulmasına yönelik çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmanın temeldeki amacı bu beceriler sayesinde kişilerin tükenmişlik ve çeşitli psikolojik rahatsızlıkları hafifletebilmeleri ve özellikle iş sahalarında psikolojik anlamda iyi olma halini sağlayabilmeleri üzerine şekillenmiştir. Çalışma sonuçları, geliştirilen bu programın olumlu etkilerini doğrulamış ve özellikle de tükenmişlik gibi ruhsal hastalıklarda kişilerin psikolojik esnekliklerinin geliştirilerek iyileşme anlamında bir değişim yaratabileceklerini göstermiştir.

Ebeveynlerin boşanma süreci, yetişkinlerin kendi sorunlarıyla meşgul olma ve yeni bir düzen kurma çabaları beraberinde çocukların ihmaline de neden olabilmektedir. Meşe'nin (2021) çalışmasında, çocuklukta anne-baba tarafından duygusal açıdan ihmale maruz kalan kişilerin, psikolojik olarak katılıklarının ve kaygılarının, anne-babası tarafından ilgi görerek büyüyen kişilere göre daha yüksek olduğu görülmüş, ihmalin olmadığı ailelerde büyüyen katılımcıların psikolojik esneklikleri de artmıştır. Bir başka çalışmada ise katılımcıların psikolojik katılıklarının alkol bağımlılıklarını yordadığı belirlenmiştir (Baker ve ark., 2021).

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın yöntem bölümünde araştırmanın modelinin ne olduğuna, evren ve örneklem grubuna, araştırma sırasında kullanılan veri toplama araçlarına, verilerin toplanma sürecine, verilerin nasıl analiz edildiğine dair bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Nicel yöntemlerle yürütülen bu çalışmada, ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılması uygun görülmüştür. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla kavram arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve kavramlar arasında gerçekleşen değişimin ortaya koyulmasını amaçlamaktadır (Karasar, 2012).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmada evren Türkiye Cumhuriyeti'nde ikamet eden ebeveynleri boşanmış 18 yaş üstü bireyler olarak belirlenmiştir.

Araştırma evrenindeki her bireye ulaşılması kolay olmadığından amaçsal örnekleme yöntemiyle araştırmanın evreninden bir örneklem grubu seçilmiştir. Amaçsal örnekleme, belirli bir grubun özelliklerini göstermek, bu özellikleri betimlemek ve karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012).

Bu araştırmanın örnekleme için 18 yaş üstünde olan ve ebeveynleri boşanmış 391 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmadaki grubunu Hatay ili Antakya ilçesinde ikamet eden ebeveynleri boşanmış 18 yaş üstü 391 birey oluşturmaktadır. Örneklem için uygun kişi sayısının belirlenmesinde evrende bulunan toplam birey sayısı bilinmediğinden dolayı evreni bilinmeyen örneklem formülleriyle ulaşılması gereken kişi sayısı hesaplanmış ve detaylar aşağıda belirtilmiştir.

Örneklem sayısı ;**n:**Örnekleme alınacak birey sayısı**p:**İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)**q:**İncelenen olayın görülmemiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)**z:**Belirli bir anlamlılık düzeyinde, z tablosuna göre bulunan teorik değer**d:**Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

$$n = \frac{z^2 p * q}{d^2} \quad n = \frac{(1.96)^2 * 0.50 * 0.50}{(0.05)^2} = 384$$

Yukarıda görüleceği üzere araştırmanın evrenini temsil etmek için gerekli olan örneklem büyüklüğü 95% güven ve 5% örneklem hatası kullanılarak 384 birey olacak şekilde hesap edilmiştir. Araştırmacı tarafından 391 kişiye ulaşılmış olup, söz konusu sayının üzerine çıkmıştır.

Araştırmanın örnekleme dahil edilen kişilerin sosyo-demografik(tanıtıcı) özellikleri Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1.*Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımı*

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	213	54,48
Erkek	178	45,52
Yaş		
18-23 yaş	141	36,06
24-29 yaş	126	32,23
30-35 yaş	73	18,67
36 yaş ve üzeri	51	13,04
Eğitim düzeyi		
Ortaokul	29	7,42
Lise	129	32,99
Üniversite	195	49,87
Yüksek lisans/Doktora	38	9,72
Ebeveynler boşandığındaki yaş		
3-7 yaş	128	32,74
8-12 yaş	177	45,27
13-17 yaş	81	20,72
18 yaş ve üzeri	5	1,28
Ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alma		
Alan	91	23,27
Almayan	300	76,73
Alkol kullanma durumu		
Kullanan	246	62,92
Kullanmayan	145	37,08
Sigara kullanma durumu		
Kullanan	160	40,92
Kullanmayan	231	59,08
Anne eğitim düzeyi		
İlkokul	115	29,41
Ortaokul	72	18,41
Lise	90	23,02
Üniversite	89	22,76
Yüksek lisans/Doktora	25	6,39
Baba eğitim düzeyi		
İlkokul	99	25,32
Ortaokul	80	20,46
Lise	93	23,79
Üniversite	93	23,79
Yüksek lisans/Doktora	26	6,65

Tablo 1.'de katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiş olup, katılımcıların %54,48'inin kadın, %45,52'sinin erkek, %36,06'sının 18-23 yaş, %32,23'ünün 24-29 yaş, %18,67'sinin 30-35 yaş ve %13,04'ünün 36 yaş ve üzeri yaş grubunda olduğu, %7,42'sinin ortaokul, %32,99'unun lise, %49,87'sinin üniversite, %9,72'sinin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %32,74'ünün ebeveynleri 3-7 yaşındayken, %45,27'sinin 8-12 yaşındayken, %20,72'sinin 13-17 yaşındayken ve %1,28'inin 18 yaş ve üzerindeyken boşandığı, %23,27'sinin ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek aldığı, %76,73'ünün ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek almadığı, %62,92'sinin alkol kullandığı % 37,08'inin alkol kullanmadığı ve %40,92'sinin sigara kullandığı, %59,08'inin sigara kullanmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların %29,41'inin annesinin ilkokul, %18,41'inin ortaokul, %23,02'sinin lise, %22,76'sının üniversite, %6,39'unun yüksek lisans/doktora mezunu olduğu, %25,32'sinin babasının ilkokul, %20,46'sının ortaokul, %23,79'unun lise, %23,79'unun üniversite, %6,65'inin yüksek lisans/doktora mezunu olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma sırasında, araştırmacı tarafından oluşturulan sosyodemografik bilgi formu, Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ), Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAA) ve Psikolojik Esneklik Ölçeği (PEÖ) kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Anketin bu bölümünde katılımcılardan sosyodemografik(tanıtıcı) bilgi olarak cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ebeveynleri boşandığındaki yaş, ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alma durumu, alkol kullanımı, sigara kullanımı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi gibi bilgiler toplaması hedeflenmiş ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 9 soru yöneltilmiştir (Ek-3).

Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ)

Çelik ve Erkilet (2019), bireylerin evlilik kaygısını belirlemek amacıyla geliştirilen 13 maddeden oluşan ölçek; Tamamen katılıyorum (3)- Kesinlikle katılmıyorum (0) puanlama sistemine sahip olan 4'lü likert tipli bir ölçektir.

Geliştirilen bu ölçek içerisinde ters kodlanmış maddeye yer verilmemekle birlikte, ölçekten alınan puan yüksekliği arttıkça bireylerde evlilik kaygısı düzeyinin de paralel düzeyde arttığı saptanmıştır .Yapılan geçerlik çalışması ile 13 maddelik tek faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Güvenirlilik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı 0,93 hesaplanırken, korelasyon analizi ile ilişkili test tekrar test ölçeğin tutarlılık/kararlılık katsayısı .79 olarak bulunmuştur (Çelik ve Erkilet, 2019) (Ek-4).

Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAA)

Manicavasagar ve arkadaşları(2003) yetişkinlik dönemindeki ayrılma anksiyetesi belirtilerini saptamak amacıyla 27 maddelik Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi'ni (YAA) geliştirmişlerdir. Psikometrik açıdan iyi özellikler taşıyan ölçek birçok araştırmada kullanılarak literatürde yer edinmiştir. 27 maddeden oluşan 4'lü likert tipi ölçek, hiç hissetmedim (0)- çok sık hissettim(3) puanlama dağılımına sahiptir. Maddelerden elde edilen toplam puan; semptomların şiddetini belirlediği için, şiddet ölçeği olarak tanımlanmaktadır. Türkçeye uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışmasını Diriöz ve arkadaşları tarafından 2011 yılında yapılmıştır. YAA'nın güvenirlilik hesaplamalarında ise iç tutarlılık katsayısı 0,93 tespit edilmiştir (Diriöz, Alkın, Yemez, Onur ve Eminağaoğlu, 2012) (Ek-5).

Psikolojik Esneklik Ölçeği (PEÖ)

Francis, Dawson ve Golijani-Moghaddam(2016), bireylerin psikolojik esneklik düzeylerini belirlemek amacıyla Psikolojik Esneklik Ölçeğini (PEÖ) geliştirmişlerdir. Karakuş ve Akbay (2020) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılan ölçek 5 alt boyuttan oluşan 28 maddelik bir ölçektir. Çalışma, 310 bireyin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Uyarlanan ölçeğin alt boyutları; Değerler ve değerler doğrultusunda davranış (1, 7, 9, 13, 16, 19, 21, 26, 27, 28), anda olma (8, 14, 18, 20, 22, 23, 25), ayrışma (11, 15, 17), kabul (2, 3, 5, 6, 24) ve bağlamsal benlik (4, 10, 12) şeklindedir. Ölçekte ters puanlan (2, 3, 5, 6, 8, 14, 18, 20, 22, 23, 24, 25) maddeler yer almaktadır. Hiç katılmıyorum (1)- tamamen katılıyorum(7) şeklinde 7'li likert tipli puanlama sistemine sahip olan ölçekten alınan en düşük puan 28, en yüksek puan ise 196 olarak belirlenmiştir. Her alt ölçekten hesaplan yüksek puanlar, bireylerin psikolojik açıdan esnekliğinin arttığını işaret etmektedir. Güvenirlilik analiz sonuçlarına bakıldığında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,79 olarak hesaplanmıştır (Karakuş ve Akbay, 2020) (Ek-6).

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanması işlemine geçilmeden önce araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlik-güvenirlik çalışmalarını yürüten yazarlardan ölçeklerin kullanıma dair yazılı izinler alınmıştır (Ek-7). Ölçek kullanım izinlerinin alınmasının ardından Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan araştırmanın etik kurallar çerçevesinde yürütülmesine dair gerekli izinler alınmıştır (Ek-8).

Araştırma Türkiye'nin Hatay İli'ne bağlı Antakya İlçesi'ndeki 18 yaş üstünde olan ebeveynleri boşanmış 391 bireyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sırasında verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyodemografik Bilgi Formu, Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ), Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAA), Psikolojik Esneklik Ölçeği (PEÖ) kullanılmıştır. Google Form aracılığıyla hazırlanan formlar tamamen gönüllülük esasına bağlı olarak whatsapp ve telegram gibi sosyal platformlar üzerinden Temmuz 2022- Eylül 2022 tarihleri arasında örneklem grubuna iletilmiştir. Çalışmanın başında Aydınlatılmış Onam Formu (Ek-1) ve Katılımcı Bilgilendirme Formu (Ek-2) ile iletilen anketlerin ne için kullanılacağına, gizliliğe, istediklerinde çalışmadan çekilme haklarına dair örneklem grubuna gerekli açıklamalar sunulmuştur. Anketlerin tamamlanma süresi yaklaşık 5 - 10 dakika aralığındadır. Verilerin toplanması yaklaşık 3 ay sürmüştür.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada veri analizleri Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (SPSS) yazılımı kullanılarak yapılmıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı frekans analiziyle belirlenmiş ve Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarına dair tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Ayrıca verilerin analizinde kullanılacak testlerin belirlenmesi amacıyla Kolmogorov-Smirnov normallik testi gerçekleştirilmiş ve çarpıklık basıklık değerleri gösterilmiştir. Yapılan normallik analizi Tablo 2.'de belirtilmektedir.

Tablo 2.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği Normallik Testleri

	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
	İst.	Sd	P		
Evlilik Kaygısı Ölçeği	0,160	391	0,000*	-0,040	-0,900
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	0,071	391	0,000*	0,317	-0,372
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	0,121	391	0,000*	-0,342	-1,190
Anda olma	0,107	391	0,000*	0,484	-0,463
Kabul	0,100	391	0,000*	-0,023	-1,071
Bağlamsal benlik	0,108	391	0,000*	-0,071	-1,032
Ayrışma	0,104	391	0,000*	-0,034	-0,755
Psikolojik Esneklik Ölçeği	0,064	391	0,001*	-0,516	0,191

Tablo 2.'de gösterilen katılımcıların Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları normallik testleri kapsamında yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre veri seti normal dağılıma uymazken, çarpıklık-basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olmasından ve örneklem sayısının uygun olmasından dolayı veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2007) bir değişkene ait çarpıklığın ve basıklığın $\pm 1,5$ olması halinde normal dağılıma yakınsadığını ifade etmiştir. Buna göre araştırma hipotezlerinin test edilmesinde parametrik hipotez testleri kullanılmıştır.

Katılımcıların Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeğine verdikleri yanıtların güvenilirlikleri Cronbach Alfa testiyle incelenmiştir. Hesaplanan alfa katsayıları Evlilik Kaygısı Ölçeği için 0,975, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi için 0,954 ve Psikolojik Esneklik Ölçeği için 0,776'dır.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız değişken 2 gruplu ise bağımsız örneklem t testi, bağımsız değişkende 2'den fazla grup bulunuyorsa varyans analizi (ANOVA) kullanılmış ve ileri analiz olarak Tukey testi uygulanmıştır. Katılımcıların Evlilik

Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar Pearson testiyle incelenmiştir. Ayrıca katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını ne düzeyde yordadığı regresyon analizi ile tespit edilmiştir.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın genel amacı ve alt amaçlarına yönelik toplanan verilerin sonucunda ulaşılan bulgulara ve yorumlarına değinilmiştir.

Tablo 3.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları

	N	Ortalama	S.S.	Alt	Üst
Evlilik Kaygısı Ölçeği	391	19,79	8,54	0	39
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	391	31,27	14,63	0	74
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	391	48,33	15,19	14	70
Anda olma	391	27,72	9,73	11	49
Kabul	391	20,75	8,77	5	35
Bağlamsal benlik	391	13,56	4,52	3	21
Ayrışma	391	13,46	4,13	3	21
Psikolojik Esneklik Ölçeği	391	123,82	19,70	56	167

Tablo 3.'te ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde, ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeğinden $\bar{x}=19,79\pm 8,54$ puan, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden $\bar{x}=31,27\pm 14,63$ puan, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından $\bar{x}=123,82\pm 19,70$ puan aldıkları belirlenmiştir. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğinde yer alan değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan $\bar{x}=48,33\pm 15,19$ puan, anda olmadan $\bar{x}=27,72\pm 9,73$ puan, kabulden $\bar{x}=20,75\pm 8,77$ puan, bağlamsal benlikten $\bar{x}=13,56\pm 4,52$ puan ve ayrışmadan $\bar{x}=13,46\pm 4,13$ puan aldıkları görülmüştür.

Tablo 4.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Cinsiyetine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S.	T	P
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Kadın	213	19,81	8,30	0,044	0,965
	Erkek	178	19,77	8,84		
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Kadın	213	30,96	14,56	-0,463	0,644
	Erkek	178	31,65	14,74		
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Kadın	213	48,51	15,07	0,248	0,804
	Erkek	178	48,12	15,37		
PEÖ-Anda olma	Kadın	213	27,38	10,10	-0,746	0,456
	Erkek	178	28,12	9,28		
PEÖ-Kabul	Kadın	213	20,88	8,64	0,328	0,743
	Erkek	178	20,59	8,94		
PEÖ-Bağlamsal benlik	Kadın	213	13,63	4,61	0,340	0,734
	Erkek	178	13,48	4,43		
PEÖ-Ayrışma	Kadın	213	13,37	4,14	-0,480	0,632
	Erkek	178	13,57	4,12		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Kadın	213	123,77	20,91	-0,053	0,958
	Erkek	178	123,88	18,22		

Tablo 4.'te ebeveynleri boşanmış bireylerin cinsiyetine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırıldığı bağımsız örneklem t testinin bulguları verilmiş olup, kadınların ve erkeklerin Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 5.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Yaş Grubuna Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Yaş grubu	N	Ortalama	S.S.	Alt	Üst	F	P	Fark
Evlilik Kaygısı Ölçeği	18-23 yaş	141	20,01	8,64	0	39	1,088	0,354	
	24-29 yaş	126	20,49	7,79	0	36			
	30-35 yaş	73	18,27	9,35	0	38			
	36 yaş ve üzeri	51	19,63	8,77	0	39			
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	18-23 yaş	141	31,83	14,22	1	73	2,253	0,082	
	24-29 yaş	126	31,09	15,27	0	72			
	30-35 yaş	73	28,05	13,71	3	57			
	36 yaş ve üzeri	51	34,78	14,89	6	74			
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	18-23 yaş	141	46,96	14,99	14	70	3,490	0,016*	3-4
	24-29 yaş	126	49,06	15,46	18	70			
	30-35 yaş	73	52,47	13,90	26	70			
	36 yaş ve üzeri	51	44,39	15,71	18	70			
PEÖ-Anda Olma	18-23 yaş	141	28,21	9,83	11	49	0,753	0,521	
	24-29 yaş	126	27,28	9,96	11	49			
	30-35 yaş	73	26,67	8,74	11	49			
	36 yaş ve üzeri	51	28,94	10,28	11	49			
PEÖ-Kabul	18-23 yaş	141	20,30	8,63	5	35	0,491	0,689	
	24-29 yaş	126	21,32	8,68	5	35			
	30-35 yaş	73	21,18	8,59	5	35			
	36 yaş ve üzeri	51	19,96	9,73	5	35			
PEÖ-Bağlamsal benlik	18-23 yaş	141	13,34	4,63	3	21	1,043	0,373	
	24-29 yaş	126	13,34	4,53	4	21			
	30-35 yaş	73	14,40	4,20	6	21			
	36 yaş ve üzeri	51	13,53	4,65	4	21			
PEÖ-Ayrışma	18-23 yaş	141	13,60	4,31	3	21	1,485	0,218	
	24-29 yaş	126	13,22	4,12	4	21			
	30-35 yaş	73	14,14	3,74	6	21			
	36 yaş ve üzeri	51	12,67	4,08	4	21			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	18-23 yaş	141	122,42	20,49	62	161	2,696	0,046*	3-4
	24-29 yaş	126	124,22	18,75	56	167			
	30-35 yaş	73	128,85	19,34	90	163			
	36 yaş ve üzeri	51	119,49	19,33	72	157			

* $p < 0,05$

Tablo 5.'teki ANOVA bulguları incelendiğinde, ebeveynleri boşanmış bireylerin yaş grubuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeği ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Ebeveynleri boşanmış bireylerin yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p<0,05$). 36 yaş ve üzerindeki Psikojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar 30-35 yaş grubundakilere göre daha düşüktür.

Tablo 6.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Eğitim düzeyi	N	Ortalama	S.S.	Alt	Üst	F	P
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Ortaokul	29	20,48	7,25	11	34	0,506	0,679
	Lise	129	20,42	8,66	3	39		
	Üniversite	195	19,31	8,56	0	38		
	Yüksek lisans/Doktora	38	19,58	9,05	0	39		
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Ortaokul	29	33,24	11,56	7	52	1,374	0,250
	Lise	129	31,98	13,91	6	69		
	Üniversite	195	31,35	14,94	0	74		
	Yüksek lisans/Doktora	38	26,97	17,06	3	72		
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Ortaokul	29	44,14	15,81	18	70	2,407	0,067
	Lise	129	46,78	15,10	20	70		
	Üniversite	195	49,15	14,89	14	70		
	Yüksek lisans/Doktora	38	52,61	15,74	20	70		
PEÖ-Anda Olma	Ortaokul	29	27,79	9,73	11	47	1,287	0,278
	Lise	129	28,86	9,69	11	49		
	Üniversite	195	26,78	9,57	11	49		
	Yüksek lisans/Doktora	38	28,55	10,56	11	49		
PEÖ-Kabul	Ortaokul	29	22,24	10,01	5	35	0,743	0,527
	Lise	129	20,74	9,10	5	35		
	Üniversite	195	20,28	8,75	5	35		
	Yüksek lisans/Doktora	38	22,05	6,49	10	35		
PEÖ-Bağlamsal benlik	Ortaokul	29	13,55	5,08	4	21	0,638	0,591
	Lise	129	13,29	4,47	3	21		
	Üniversite	195	13,86	4,39	4	21		
	Yüksek lisans/Doktora	38	12,97	4,98	6	21		
PEÖ-Ayrışma	Ortaokul	29	12,93	3,92	5	21	1,151	0,328
	Lise	129	13,57	4,16	3	21		
	Üniversite	195	13,66	4,00	4	21		
	Yüksek lisans/Doktora	38	12,42	4,72	4	21		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Ortaokul	29	120,66	20,76	56	161	1,035	0,377
	Lise	129	123,24	18,13	76	161		
	Üniversite	195	123,74	20,68	62	167		
	Yüksek lisans/Doktora	38	128,61	18,80	80	152		

Tablo 6.'daki ANOVA bulgularına göre, ebeveynleri boşanmış bireylerin eğitim düzeyine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 7.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Ebeveynleri Boşandıklarındaki Yaşına Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Yaş	N	Ortalama	S.S.	Alt	Üst	F	p
Evlilik Kaygısı Ölçeği	3-7 yaş	128	18,84	7,88	3	36	1,384	0,247
	8-12 yaş	177	19,86	8,77	0	39		
	13-17 yaş	81	20,88	8,79	0	38		
	18 yaş ve üzeri	5	24,00	11,36	13	39		
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	3-7 yaş	128	30,23	15,04	1	74	0,409	0,746
	8-12 yaş	177	31,79	14,65	6	73		
	13-17 yaş	81	31,95	13,94	0	60		
	18 yaş ve üzeri	5	28,40	17,18	7	44		
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	3-7 yaş	128	49,58	15,05	18	70	1,170	0,321
	8-12 yaş	177	48,07	14,83	14	70		
	13-17 yaş	81	46,44	15,91	18	70		
	18 yaş ve üzeri	5	56,20	19,25	23	70		
PEÖ-Anda Olma	3-7 yaş	128	26,81	9,16	11	49	1,139	0,333
	8-12 yaş	177	28,53	10,11	11	49		
	13-17 yaş	81	27,14	9,88	11	49		
	18 yaş ve üzeri	5	31,60	6,27	26	41		
PEÖ-Kabul	3-7 yaş	128	20,86	8,74	5	35	0,510	0,676
	8-12 yaş	177	20,53	9,03	5	35		
	13-17 yaş	81	20,77	8,49	5	35		
	18 yaş ve üzeri	5	25,40	4,04	19	29		
PEÖ-Bağlamsal benlik	3-7 yaş	128	13,90	4,39	3	21	0,731	0,534
	8-12 yaş	177	13,44	4,49	6	21		
	13-17 yaş	81	13,20	4,77	3	21		
	18 yaş ve üzeri	5	15,40	5,59	6	21		
PEÖ-Ayrışma	3-7 yaş	128	13,59	3,97	4	21	0,112	0,953
	8-12 yaş	177	13,33	4,21	6	21		
	13-17 yaş	81	13,54	4,17	3	21		
	18 yaş ve üzeri	5	13,20	5,36	4	18		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	3-7 yaş	128	124,73	19,48	56	160	2,016	0,111
	8-12 yaş	177	123,90	19,26	62	161		
	13-17 yaş	81	121,09	19,60	72	167		
	18 yaş ve üzeri	5	141,80	34,90	80	163		

Tablo 7.'deki ANOVA bulgularına göre, ebeveynleri boşanmış bireylerin ebeveynleri boşandıklarındaki yaşına göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 8.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Ebeveynlerinin Boşanma Sürecinde Psikolojik Destek Alma Durumuna Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Destek alma	N	Ortalama	S.S.	T	P
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Alan	91	12,79	4,34	-9,995	0,000*
	Almayan	300	21,91	8,37		
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Alan	91	16,95	7,98	-12,654	0,000*
	Almayan	300	35,62	13,37		
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Alan	91	61,30	7,62	10,521	0,000*
	Almayan	300	44,40	14,72		
PEÖ-Anda Olma	Alan	91	24,62	6,43	-3,520	0,000*
	Almayan	300	28,66	10,36		
PEÖ-Kabul	Alan	91	18,55	5,39	-2,755	0,006*
	Almayan	300	21,42	9,47		
PEÖ-Bağlamsal Benlik	Alan	91	16,97	2,78	8,996	0,000*
	Almayan	300	12,53	4,45		
PEÖ-Ayrışma	Alan	91	16,24	3,53	7,907	0,000*
	Almayan	300	12,61	3,92		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Alan	91	137,67	13,92	8,295	0,000*
	Almayan	300	119,62	19,29		

* $p < 0,05$

Tablo 8.'deki bağımsız örneklem t testi bulgularına göre, ebeveynleri boşanmış bireylerin ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p < 0,05$). Ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alanların Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutlarından anda olma ve kabul puanları, destek almayanlara göre düşük, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamı, değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik, ayrışma puanları ise yüksektir.

Tablo 9.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Alkol Kullanma Durumlarına Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Alkol	N	Ortalama	S.S.	T	P
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Kullanan	246	20,25	8,41	1,382	0,168
	Kullanmayan	145	19,01	8,72		
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Kullanan	246	32,81	15,35	2,737	0,006*
	Kullanmayan	145	28,66	12,95		
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Kullanan	246	46,92	15,55	-2,405	0,017*
	Kullanmayan	145	50,72	14,29		
PEÖ-Anda Olma	Kullanan	246	27,65	10,14	-0,184	0,854
	Kullanmayan	145	27,83	9,03		
PEÖ-Kabul	Kullanan	246	20,47	9,13	-0,815	0,415
	Kullanmayan	145	21,22	8,13		
PEÖ-Bağlamsal Benlik	Kullanan	246	13,09	4,53	-2,716	0,007*
	Kullanmayan	145	14,37	4,42		
PEÖ-Ayrışma	Kullanan	246	13,14	4,25	-1,977	0,049*
	Kullanmayan	145	13,99	3,86		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Kullanan	246	121,27	19,98	-3,372	0,001*
	Kullanmayan	145	128,14	18,51		

* $p < 0,05$

Tablo 9.'daki bağımsız örneklem t testi bulgularına göre, ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumlarına göre Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p < 0,05$). Alkol kullananların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları alkol kullanmayanlara göre daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu ve alkol kullanmayanların puanlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($p < 0,05$).

Ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutlarından anda olmadan, kabulden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 10.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Sigara Kullanma Durumuna Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Sigara	N	Ortalama	S.S.	T	P
Evlilik Kaygısı Ölçeği	Kullanan	160	21,41	8,04	3,162	0,002*
	Kullanmayan	231	18,67	8,71		
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Kullanan	160	35,18	15,00	4,506	0,000*
	Kullanmayan	231	28,56	13,76		
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Kullanan	160	44,58	15,32	-4,148	0,000*
	Kullanmayan	231	50,93	14,57		
PEÖ-Anda Olma	Kullanan	160	28,31	10,33	1,009	0,314
	Kullanmayan	231	27,30	9,29		
PEÖ-Kabul	Kullanan	160	21,19	9,48	0,822	0,412
	Kullanmayan	231	20,45	8,25		
PEÖ-Bağlamsal Benlik	Kullanan	160	13,14	4,56	-1,549	0,122
	Kullanmayan	231	13,86	4,48		
PEÖ-Ayrışma	Kullanan	160	13,02	4,21	-1,756	0,080
	Kullanmayan	231	13,76	4,05		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Kullanan	160	120,24	20,00	-3,022	0,003*
	Kullanmayan	231	126,30	19,15		

* $p < 0,05$

Tablo 10.'daki bağımsız örneklem t testi bulgularına göre,ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumlarına göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p < 0,05$). Sigara kullananların Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları kullanmayanlardan daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumlarına göre Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p < 0,05$). Sigara kullananların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları kullanmayanlardan daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p < 0,05$). Sigara kullananların Psikolojik Esneklik Ölçeği toplam puanları, değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları sigara kullanmayanlardan daha düşüktür. Ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutlarından anda olmadan, kabulden, bağlamsal benlikten, ayrışmadan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p > 0,05$).

Tablo 11.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Anne Eğt.	N	Ortalama	S.S.	Alt	Üst	F	P	Fark
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İlkokul	115	22,44	8,67	0	39	16,384	0,000*	1-4,1-5
	Ortaokul	72	22,40	8,05	0	36			2-4,2-5
	Lise	90	20,47	8,20	0	39			3-4,3-5
	Üniversite	89	15,40	7,31	0	38			
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	Yüksek lisans/Doktora	25	13,24	4,26	6	20			
	İlkokul	115	37,97	13,68	7	74	34,471	0,000*	1-3,1-4,1-5
	Ortaokul	72	37,29	12,63	9	73			2-3,2-4,2-5
	Lise	90	31,88	12,99	5	63			3-4,3-5
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Üniversite	89	21,09	12,33	0	51			
	Yüksek lisans/Doktora	25	17,20	4,23	11	25			
	İlkokul	115	42,84	15,66	18	70	25,049	0,000*	1-4,1-5
	Ortaokul	72	41,81	13,73	14	69			2-4,2-5
PEÖ-Anda Olma	Lise	90	47,90	14,19	20	70			3-4,3-5
	Üniversite	89	57,12	11,61	22	70			
	Yüksek lisans/Doktora	25	62,64	3,80	55	69			
	İlkokul	115	29,30	10,43	11	49	9,892	0,000*	1-4,1-5
PEÖ-Kabul	Ortaokul	72	31,79	10,40	11	49			2-4,2-5
	Lise	90	27,64	10,33	11	49			3-4,3-5
	Üniversite	89	23,42	6,38	11	48			
	Yüksek lisans/Doktora	25	24,24	3,72	16	31			
PEÖ-Bağlamsal benlik	İlkokul	115	22,63	9,42	5	35	4,995	0,001*	1-3,1-4
	Ortaokul	72	22,92	9,53	5	35			2-3,2-4
	Lise	90	19,18	9,58	5	35			
	Üniversite	89	18,42	6,12	5	35			
PEÖ-Ayrışma	Yüksek lisans/Doktora	25	19,80	4,55	9	28			
	İlkokul	115	12,21	4,20	4	21	12,788	0,000*	1-4,1-5
	Ortaokul	72	12,00	4,58	3	21			2-4,2-5
	Lise	90	14,01	4,49	4	21			3-5
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Üniversite	89	15,13	4,28	6	21			
	Yüksek lisans/Doktora	25	17,08	2,45	13	21			
	İlkokul	115	12,26	3,80	4	21	8,747	0,000*	1-4,1-5
	Ortaokul	72	12,31	3,96	3	21			2-4,2-5
PEÖ-Ayrışma	Lise	90	13,97	4,13	6	21			
	Üniversite	89	15,00	4,09	6	21			
	Yüksek lisans/Doktora	25	14,96	3,75	9	21			
	İlkokul	115	119,25	19,57	56	161	7,694	0,000*	1-4,1-5
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Ortaokul	72	120,82	18,71	62	155			2-4,2-5
	Lise	90	122,70	19,75	65	163			3-4,3-5
	Üniversite	89	129,09	19,96	72	167			
	Yüksek lisans/Doktora	25	138,72	8,94	124	159			

* $p < 0,05$

Tablo 11.'deki ANOVA bulgularına göre, ebeveynleri boşanmış bireylerin anne eğitim düzeylerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p<0,05$). Annesi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olan ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin anne eğitim düzeylerine göre Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p<0,05$). Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olanların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar annesi lise, üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunu olanlardan daha yüksektir. Ayrıca annesi lise mezunu olan ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin anne eğitim düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, anda olmadan, kabulden, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar arasında istatistik açıdan önemli farklılıklar vardır ($p<0,05$). Annesi ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olanların Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlardan daha düşük, anda olmadan aldıkları puanlar ise daha yüksektir. Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olanların kabulden aldıkları puanlar annesi lise ve üniversite mezunu olanlardan daha yüksektir. Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olanların bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlardan düşüktür. Ayrıca annesi lise mezunu olanların bağlamsal benlikten aldıkları puanlar annesi yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre düşüktür.

Tablo 12.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Karşılaştırma Bulguları

	Baba Eğt.	N	Ortalama	S.S.	Alt	Üst	F	p	Fark
Evlilik Kaygısı Ölçeği	İlkokul	99	21,61	9,12	0	39	16,840	0,000*	1-4,1-5
	Ortaokul	80	24,13	7,00	5	39			2-4,2-5
	Lise	93	19,78	8,63	0	34			
	Üniversite	93	15,77	7,28	0	38			
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	YL/Doktora	26	13,92	4,33	6	23	29,054	0,000*	1-3,1-4,1-5
	İlkokul	99	37,49	13,96	7	74			2-3,2-4,2-5
	Ortaokul	80	37,91	11,76	9	73			3-4,3-5
	Lise	93	31,59	13,68	1	70			
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Üniversite	93	22,22	12,88	0	63	23,204	0,000*	1-3,1-4,1-5
	YL/Doktora	26	18,38	8,15	8	50			2-3,2-4,2-5
	İlkokul	99	43,34	15,83	18	70			3-4,3-5
	Ortaokul	80	40,21	13,27	14	70			
PEÖ-Anda olma	Lise	93	49,71	13,79	20	69	5,752	0,000*	1-3,1-4,1-5
	Üniversite	93	55,44	12,63	22	70			2-3,2-4,2-5
	YL/Doktora	26	61,96	8,73	23	70			
	İlkokul	99	29,27	10,72	11	49			
PEÖ-Kabul	Ortaokul	80	30,70	10,34	11	49	3,622	0,007*	1-3,1-4,1-5
	Lise	93	27,37	10,14	11	49			2-3,2-4,2-5
	Üniversite	93	24,45	7,53	11	48			
	YL/Doktora	26	25,54	4,35	21	42			
PEÖ-Bağlamsal benlik	İlkokul	99	22,73	9,66	5	35	9,954	0,000*	1-3,1-4,1-5
	Ortaokul	80	22,14	9,87	5	35			2-3,2-4,2-5
	Lise	93	20,04	8,72	5	35			
	Üniversite	93	18,58	7,05	5	35			
PEÖ-Ayrışma	YL/Doktora	26	19,23	4,55	5	28	7,877	0,000*	1-3,1-4,1-5
	İlkokul	99	12,37	4,16	4	21			2-3,2-4,2-5
	Ortaokul	80	12,31	4,58	3	21			
	Lise	93	13,39	4,63	3	21			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Üniversite	93	15,32	4,34	6	21	7,930	0,000*	1-3,1-4,1-5
	YL/Doktora	26	16,27	2,62	9	21			2-3,2-4,2-5
	İlkokul	99	12,31	3,82	4	21			
	Ortaokul	80	12,61	4,03	4	21			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Lise	93	13,37	4,25	3	21	7,930	0,000*	1-3,1-4,1-5
	Üniversite	93	15,22	3,88	8	21			2-3,2-4,2-5
	YL/Doktora	26	14,46	3,84	9	21			
	İlkokul	99	120,03	21,24	56	161			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Ortaokul	80	117,98	17,68	67	160	7,930	0,000*	1-3,1-4,1-5
	Lise	93	123,87	18,64	65	163			2-3,2-4,2-5
	Üniversite	93	129,01	19,48	72	167			
	YL/Doktora	26	137,46	12,88	88	152			

* $p < 0,05$

Tablo 12. deki ANOVA bulgularına göre, ebeveynleri boşanmış bireylerin baba eğitim düzeyine göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p<0,05$). Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olanların Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin baba eğitim düzeyine göre Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p<0,05$). Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olanlar Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden babası lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir. Babası lise mezunu olanların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin baba eğitim düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, anda olmadan, kabulden, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farkların olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olanların Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre düşük, anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ise yüksektir.

Tablo 13.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanları ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Puanları Arasındaki Korelasyonlar

		Evlilik Kaygısı Ölçeği
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	r	0,726
	p	0,000*

*p<0,05

Tablo 13.'te ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının arasındaki korelasyonlara dair Pearson testi bulguları gösterilmiştir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır (p<0,05). Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının artması Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını da artırmaktadır.

Tablo 14.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyonlar

		Evlilik Kaygısı Ölçeği
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	R	-0,670
	P	0,000*
PEÖ-Anda Olma	R	0,371
	P	0,000*
PEÖ-Kabul	R	0,319
	P	0,000*
PEÖ-Bağlamsal Benlik	R	-0,494
	P	0,000*
PEÖ-Ayrışma	R	-0,527
	P	0,000*
Psikolojik Esneklik Ölçeği	R	-0,415
	P	0,000*

*p<0,05

Tablo 14.'te ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeği ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının arasındaki korelasyonlara dair Pearson testi bulguları gösterilmiştir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır (p<0,05). Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar arttıkça, Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları da artmaktadır.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon vardır (p<0,05). Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanların artması durumunda Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları azalma göstermektedir.

Tablo 15.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyonlar

		Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi
PEÖ-Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	R	-0,777
	P	0,000*
PEÖ-Anda Olma	R	0,440
	P	0,000*
PEÖ-Kabul	R	0,310
	P	0,000*
PEÖ-Bağlamsal Benlik	R	-0,544
	P	0,000*
PEÖ-Ayrışma	R	-0,547
	P	0,000*
Psikolojik Esneklik Ölçeği	R	-0,483
	P	0,000*

*p<0,05

Tablo 15.'te ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının arasındaki korelasyonlara dair Pearson testi bulguları gösterilmiştir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır (p<0,05). Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar arttıkça, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları da artmaktadır.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon vardır (p<0,05). Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanların artması durumunda Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları azalma göstermektedir.

Tablo 16.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi Puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanlarını Yordama Durumu

	Std. Olm. Standart		T	P	F	R ²	
	β	S.H.	β		P	DüzR ²	
(Sabit)	6,54	0,70		9,313	0,000*	433,344	0,527
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	0,42	0,02	0,73	20,817	0,000*	0,000*	0,526

* $p < 0,05$

Tablo 16.'daki ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği regresyon modeli anlamlı olup, Evlilik Kaygısı Ölçeğindeki varyansın %52,6'sını açıklayabilmektedir. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde pozitif şekilde yordamaktadır ($\beta=0,73;p<0,05$).

Tablo 17.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği Toplam Puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanlarını Yordama Durumu

	Std. Olm. Standart		T	P	F	R ²	
	B	S.H.	B		P	DüzR ²	
(Sabit)	42,07	2,51		16,789	0,000*	81,043	0,172
Psikolojik Esneklik Ölçeği	-0,18	0,02	-0,42	-9,002	0,000*	0,000*	0,170

* $p < 0,05$

Tablo 17.'de belirtilen ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplam puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği regresyon modeli anlamlıdır. Model Evlilik Kaygısı Ölçeğindeki varyansın %17,0'sini açıklayabilmektedir. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde negatif şekilde yordamaktadır ($\beta = -0,42; p < 0,05$).

Tablo 18.

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği Alt Boyutları Puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği Puanlarını Yordama Durumu

	Std. Olm.		Standart	T	P	F	R ²
	B	S.H.	B			P	DüzR2
(Sabit)	34,93	2,10		16,636	0,000*		
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	-0,31	0,03	-0,55	-9,815	0,000*		
Anda olma	0,04	0,04	0,05	1,045	0,296	69,557	0,475
Kabul	0,09	0,04	0,09	2,302	0,022*	0,000*	0,468
Bağlamsal benlik	0,19	0,13	0,10	1,407	0,160		
Ayrışma	-0,43	0,14	-0,21	-3,065	0,002*		

* $p < 0,05$

Tablo 18.'de belirtilen ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği alt faktörlerinden alınan puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelendiği regresyon modeli anlamlı bulunmuş ve modelin Evlilik Kaygısı Ölçeğindeki varyansın %46,8'ini açıkladığı gözlemlenmiştir. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan ($\beta = -0,55; p < 0,05$) ve ayrışmadan ($\beta = -0,21; p < 0,05$) aldıkları puanların Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde negatif, kabulden ($\beta = 0,22; p < 0,05$) aldıkları puanların ise pozitif şekilde yordadığı gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

Tartışma

Bu araştırmanın genel problemi, ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde; Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarının, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını yordama durumuna bakılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen bulgular literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin cinsiyetlerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Öztürk (2006)'ün yaptığı çalışmada ebeveynleri boşanmış ve tek ebeveyne sahip bireylerin cinsiyetlerine göre kaygı veya bağlanma durumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu durum araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Fakat bazı araştırmalarda tek ebeveyne sahip bireylerde cinsiyete göre yaşanan kaygı düzeyinde anlamlı fark saptanmıştır ve kadınların erkeklere göre daha fazla kaygı yaşadıkları belirlenmiştir (Aslıhan, 1998; Candan, 2006). Richardson ve McCabe (2001)'de yaptıkları çalışmada da anne- babası boşanmış bireyler arasında kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek anksiyete düzeyine sahip olduklarını belirlemişlerdir. Araştırma sonucu bu araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermemektedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin yaşlarına göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yaşa ve Yıldırım (2019)'da ebeveynleri boşanmış yetişkin bireyler üzerinde yaptığı çalışmada yaş, kaygı ve güvensiz bağlanma gibi değişkenlerle ilgili anlamlı bir farka rastlamamıştır. Bu sonuç araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Fakat, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, ölçeğin alt boyutu olan değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan 36 yaş üzerindeki alıncıkları puanların 30-35 yaş grubundakilere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Debast ve diğerleri (2014)'ün yaptığı çalışmada yaş ve psikolojik esneklik arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Labouvie-Vief (2003)'ün yaptığı çalışmada da

yaş ilerledikçe bireylerin psikolojik esneklik düzeylerinin düşüş eğiliminde olduğu ve bu bireylerin duygularını kontrol etmede daha az esnek oldukları belirtilmiştir. Mahoney, Segal ve Coolidge (2015) yaşı ilerlemiş yetişkinlerin psikolojik esneklik seviyelerinin genç yetişkinlere göre daha düşük olduğunu saptamışlardır. Elde edilen bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Değerler ve değerler doğrultusunda davranışlar, bireylerin hayatlarındaki değerlerine göre yaşam tarzını belirlemesidir (Hayes, Strosahl ve Wilson, 2011). 30-35 yaş grubundakilerin 36 yaş ve üzerindekiyle göre değerler ve değerler doğrultusunda davranış alt boyutundan daha yüksek puan almaları, 30-35 yaş grubundakilerin hayatlarını belirli bir düzene oturtma eğiliminde olmalarından ve bu sebeple belirledikleri değerler doğrultusunda daha düzenli ve kontrollü yaşamayı seçmelerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin eğitim düzeylerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Silove ve arkadaşlarının ebeveynleri boşanmış bireylerle yaptıkları çalışmada eğitim düzeyi yüksek bireylerin düşük yetişkin ayrılma anksiyetesine sahip olduklarını belirlemişlerdir (Silove, Alonso, Bromet ve Gruber, 2015). Demirdiş' in çalışmasında da yetişkin ayrılma anksiyetesiyle eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Demirdiş, 2004). Wolfinger (2003), ebeveynleri boşanmış eğitim düzeyi yüksek bireylere kıyasla ebeveynleri boşanmış düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin evlenmeye ilişkin kaygılarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu sonuç araştırma bulgularıyla paralellik göstermemektedir. Mert (2017) çalışmasında ise ebeveynleri boşanmış bireylerin eğitim düzeylerine göre psikolojik esneklik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Bu sonuç, araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin ebeveynleri boşandığındaki yaşına göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir. Yıldız (2012)' de yaptığı çalışmada, ebeveynleri boşanmış bireylerin evliliğe yönelik kaygıya neden olan akılcı olmayan inanışlarında boşanmanın yaşandığı dönemdeki yaşlarının farklılaşma yaratmadığını saptamıştır. Araştırmanın sonucu mevcut araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Amato (2011)' de ebeveynleri boşanmış çocuklarla yaptığı çalışmada, çocukların ebeveynleri boşandığındaki yaşlarına göre

sürece adaptasyonunda ve esnekliğinde anlamlı fark saptanmıştır. 5 yaşından önce ebeveynleri boşanmış çocukların ergenlik dönemindekilere kıyasla sürece adaptasyon düzeyleri daha yüksek belirlenmiştir. Araştırmaların sonuçları mevcut bulgularla benzerlik göstermemektedir. Bu farklılığın sebebi: mevcut örneklem grubunun yetişkin bireylerden oluşmasından; fakat sözü edilen araştırmalardaki katılımcıların çocuk olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin boşanma sürecinde psikolojik destek alma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu süreçte psikolojik destek alan katılımcıların Evlilik Kaygısı Ölçeği ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları psikolojik destek almayanlara göre düşük, Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının ise yüksek olduğu saptanmıştır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin psikolojik olarak büyük risk altında olduğu bilinmektedir (Öngider, 2013). Størksen, Røysamb, Holmen ve Tambs (2006)'nın yaptığı çalışmada ebeveyni boşanmış bireylerin kaygı düzeylerinin ebeveyni birlikte olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Vural (2017)' de yaptığı çalışmada ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alan bireylerin almayanlara göre stres, yalnızlık, kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu saptamıştır. Ebeveynlerinin boşanma sürecinde bireylerin psikolojik olarak olumsuz etkilendiği yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu bağlamda psikolojik destek almanın katılımcılar üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu söylenebilir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumlarına göre Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde fark vardır. Alkol kullananlar Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden alkol kullanmayanlardan daha yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden daha düşük puan almıştır. Bireylerin alkol bağımlılığının arkasında genellikle sağlıksız boşanmalar bulunmaktadır (Kasatura, 1998). Ebeveynleri boşanmış bireyler toplumsal uyuma ters davranışlar sergileyebilmekte, öfke ve kaygılarını kontrol altına almak amacıyla zararlı maddelere yönelebilmektedirler (Fiyakalı, 2008). Boşanma sürecinde ebeveynler kendi sorunlarıyla meşgul olma ve yeni düzen kurma çabaları sebebiyle çocuklarını ihmal edebilmektedir (Jackson, 1992). Meşe (2021)' deki çalışmasında, çocuklukta duygusal ihmale uğrayan

kişilerin uğramayanlara göre, psikolojik katılıklarının ve kaygılarının yüksek, psikolojik esnekliklerinin ise düşük olduğunu saptamıştır. Baker ve arkadaşları (2021) yılında yaptıkları çalışmada da katılımcıların psikolojik katılıklarının alkol bağımlılığını yordadığını belirlemiştir. Bu bağlamda alkol kullanan ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının düşük olması beklenen bir durumdur.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. Sigara kullananların Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları kullanmayanlardan daha yüksektir. Ebeveynleri boşanan bireylerde en az bir ebeveyn tarafından gerçekleşen ilgisizlik nedeniyle sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı maddelere kaymalar yaşanabilmektedir (Catalona, Fleming ve Hoggerty, 2010; Telef, 2014). Ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. Sigara kullananların Psikolojik Esneklik Ölçeği toplam puanları, değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları sigara kullanmayanlardan daha düşüktür. Geçimsiz ebeveynlerin çocuklarının sigara içme oranı, birbirlerini seven ebeveynlerin çocuklarına göre daha yüksektir. Düzensiz aile içi ilişkilerin olduğu ailelerin çocuklarının aile içindeki durumu göz ardı etmek ve duruma adapte olmak için kötü alışkanlıklara yöneldikleri görülmektedir (Şentürk, 2008). Araştırmaların sonuçları mevcut çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin anne eğitim düzeylerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. Annesi ilkökul, ortaokul ve lise mezunu olan ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar ise düşüktür. Annesi ilkökul ve ortaokul mezunu olanların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar annesi lise, üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunu olanlardan daha yüksektir. Ayrıca annesi lise mezunu olan ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha

yüksektir. Olmuş (2001) ve Güleç (2002)' nin yaptığı çalışmalarda ise anne babaların düşük eğitim düzeylilerinin daha öfkeli ve kaygılı oldukları ortaya konulmuştur. Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Anne ve babanın eğitim düzeyi çocukta kaygı düzeyini etkileyen faktörlerden biridir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000). Belle (2002) ' de yaptığı çalışmada anne eğitim düzeyi yüksek ebeveynleri boşanmış bireylerin boşanma sonrası süreci daha az hasarla atlattıklarını saptamıştır. Araştırma sonuçları çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin baba eğitim düzeyine göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır . Babası ilkökul ve ortaokul mezunu olanların Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunu olanlara göre yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar ise düşüktür. Babası ilkökul ve ortaokul mezunu olanların puanları Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden babası lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir. Babası lise mezunu olanların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi çocukların kaygı ve psikolojik esneklik düzeyi ile doğrudan ilişkilidir (Hetherington, 1993). Danış (2019) yaptığı çalışmada bireylerin babalarının eğitim düzeyi arttıkça sergiledikleri olumsuz davranışların (kaygı, depresyon, stres vs.) azaldığını saptamıştır. 1999' da yapılan bir çalışmada baba eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan katılımcıların kaygı düzeyinin daha düşük olduğu ve yaşamlarındaki değişimlere daha çabuk adapte olabildikleri saptanmıştır (Okman, 1999). Araştırma sonuçları, mevcut çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının artması Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını da artırmaktadır. Ebeveynlerin boşanması, benlik bütünlüğünü sarsan olaylar, ölüm gibi durumlar da bireylerin anksiyete bozuklukları geliştirmesine neden olabilmektedir (Koç, Avşaroğlu ve Sezer, 2004). Ayrılık kaygısının bireylerde olumsuz etkilere yol açtığı bilinmektedir (Çetin ve Avcı, 2022). Ayrılık kaygısının çocukluk dönemlerde akademik ve eğitim hayatına olumsuz etkileri görülürken,

yetişkin dönemlerde evlilik kaygıları gibi olumsuz etkileri görülmektedir (Vaughan, Coddington, Ahmed ve Ertel, 2017). Yetişkin dönemlerde evlilik kaygısı gibi anksiyete bozuklukları gösteren bireylerin çocukluk dönemlerinde genellikle yetişkin ayrılma anksiyetesi yaşadıkları görülmüştür (Manicavasgar vd, 2010). Bu bağlamda yüksek düzeyde yetişkin ayrılma anksiyetesine sahip bireylerin yüksek düzeyde evlilik kaygısına sahip olması oldukça olası ve güçlü bir durumdur.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar arttıkça, Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları da artmaktadır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanların artması durumunda Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları azalma göstermektedir. Bireylerin yakın veya uzak geçmişte karşılaştığı engellenmeler ya da ebeveynlerinin boşanması gibi kontrolü dışındaki olaylar stres, kaygı veya kaygının bir çeşidi olan evlilik kaygısı gibi bir durumu ortaya çıkarabilmektedir. Fakat psikolojik esnekliği yüksek düzeyde olan bireyler olaylara daha geniş bir çerçeveden bakabilmekte ve bu gibi travmalar ile kolay bir şekilde başa çıkabilmektedir (Robbins, 2016; Uygur, 2018). 1990 ‘ dan başlayarak 11 yıl süren meta analiz çalışması sonuçlarına göre; ebeveynleri boşanmış bireylerin psikolojik esneklik, benlik saygısı ve okul başarı düzeyi ebeveynleri boşanmamış bireylere göre düşük, kaygı düzeyleri ise yüksektir (Reifman, Villa, Amons, Rethinom ve Telesca, 2001). Masuda ve Tully ‘ nin (2012) yaptığı çalışmada, psikolojik esneklik ile anksiyete ve depresyon arasında negatif bir ilişki belirlemiştir. Bu bağlamda yüksek bir psikolojik esnekliğe sahip bireylerin düşük düzeyde evlilik kaygısı yaşaması olası ve güçlü bir durumdur.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki

anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar arttıkça, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları da artmaktadır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanların artması durumunda Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları azalma göstermektedir. Anne ve babaların evlilik kurumunu nasıl gördükleri bireylerin kaygı geliştirmesinde oldukça etkili olabilmektedir (Çelik ve Erkilet, 2019). Boşanma gibi evlilik birliğini sonlandıran durumla karşı karşıya gelen bireyler, ebeveynlerinden birinin evden ayrılmasıyla birlikte bu durumu bir travma olarak görüp ayrılık anksiyetesi geliştirebilmektedirler (Atalay ve Ulucan, 2018). Psikolojik esneklik, bireylerin yaşadıkları bir travma veya rahatsızlık oluşturan bir olay karşısında sergiledikleri fiziksel ve psikolojik eylemlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamaktadır (Bonanno, 2004). Psikolojik esneklik düzeyi düşük bireylerin boşanma gibi travmatik olaylardan psikolojik olarak önemli bir şekilde etkilendiği görülmektedir (Bonanno, Wortman ve Nesse, 2004). Makriyianis ve arkadaşlarının (2019) yılında yürütmüş oldukları bir çalışmada bağlamsal benlikle çocukluktaki travmaların ilişkiselliği üzerine durulmuş ve travmalarla ilişkili psikolojik katılığın kaygı bozuklukları ve depresif olma hali ile anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Başka bir çalışmada ise psikolojik olarak esnekliği olan bireylerin çocukluktaki travmaları aşma ve duygusal ilişkideki partneriyle güven bağı kurma konusunda aracılık üstlendiği tespit edilmiştir (Baugh, vd., 2019). Bu sebeple yüksek düzeyde psikolojik esnekliğe sahip bireylerin düşük yetişkin ayrılma anksiyetesine sahip olmaları oldukça olası ve güçlü bir durumdur.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde pozitif şekilde yordamaktadır. Yetişkin ayrılma anksiyetesi bireylerin çocukluk, ergenlik veya yetişkinlik dönemlerinde ailesinin parçalanması veya aileden birini kaybetmesi sonucu yaşadığı travmatik bir durumdan dolayı da ortaya çıkabilmektedir (Aral ve Sağlam, 2012; Bayhan, 2019). Genellikle ebeveynlerini rol model alan bireylerin ebeveynlerinin boşanması sonucunda yaşadıkları yetişkin ayrılık anksiyetesi ileriki dönemlerde evlilik kaygısına dönüşebilmektedir (Yıldırım ve Yaşa, 2019). Literatür

incelendiğinde evlilik kaygısı ile ayrılma anksiyetesi arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır (Lussier ve ark., 1997; Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Dolayısıyla Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını pozitif şekilde yordaması oldukça olası ve güçlü bir durumdur.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplam puanları Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde negatif şekilde yordamaktadır. Ruhsal iyi oluş yüksek düzeyde psikolojik esneklik ile düşük psikolojik esneklik düzeyi ise ruhsal bozukluklarla ilişkilendirilmektedir (Johnson, 2016). Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda da; psikolojik esnekliğin, stresle başa çıkma stratejileriyle, depresyonla, kaygıyla, akılcı olmayan inanışlarla ilişkili olduğu görülmektedir (Ben-Zion ve ark., 2018). Bu sebeple ruhsal iyi oluşun önemli bir etmeni olarak görülen psikolojik esnekliğin evlilik kaygısı gibi ruh sağlığını olumsuz etkileyen bir durumu negatif şekilde yordaması oldukça olası ve güçlü bir durumdur.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan ve ayrışmadan aldıkları puanların Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde negatif, kabulden aldıkları puanların ise pozitif şekilde yordadığı gözlemlenmiştir. Psikolojik esneklik dengeli bir psikolojik yaşamı ifade etmektedir (Uygur, 2018). Psikolojik esnekliğin kabul boyutu incelendiğinde, kabul düzeyi yüksek bireylerin yaşamlarında gerçekleşen olaylar karşısında mücadele etmeyen, olayları olduğu gibi kabul eden ve deneyimlemeyi tercih eden bireyler oldukları görülmektedir (Onursal, 2006). Bu bağlamda katılımcıların kabul boyutundan aldıkları puanların Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını pozitif şekilde yordaması, bireylerin yaşamlarındaki olumsuz olaylara karşı mücadele düzeylerinin azalması ve gerçekleşen olayları olduğu gibi kabul etmeleri sonucu, evlilik kaygısı gibi psikolojik problemleri daha yoğun yaşama ihtimallerinin güçlenebileceği ile açıklanabilir. Değerler ve değerler doğrultusunda davranış bireylerin yaşam değerlerine uygun bir hayat tarzı oluşturmasını açıklarken, ayrışma bireylerin genellikle olumsuz düşünceleri ile arasına bir mesafe koymasını açıklamaktadır (Hayes, Strosahl ve Wilson, 2011). Evlilik kaygısı yaşayan bir erişkinin davranışlarındaki psikolojik etmenleri doğru yönetebilmesi beklenemez (Najam ve Kausar, 2012). Bu bağlamda değerler ve değerler doğrultusunda davranış ve ayrışma alt faktör puanlarının Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını negatif şekilde yordaması oldukça olası ve güçlü bir durumdur.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın sonuçlarıyla ilgili değerlendirme yapılmıştır. Aynı zamanda araştırma doğrultusunda araştırmacılara, klinisyenlere ve devlete önerilerde bulunulmuştur.

Sonuç

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin cinsiyetlerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin yaş grubuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeği ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ebeveynleri boşanmış bireylerin yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. 36 yaş ve üzerindeki Psikojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar 30-35 yaş grubundakilere göre daha düşüktür.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin eğitim düzeyine göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir .

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin ebeveynleri boşandıklarındaki yaşına göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. Ebeveynlerinin boşanma sürecinde psikolojik destek alanların Evlilik Kaygısı Ölçeği ,Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutlarından anda olma ve kabul puanları, destek almayanlara göre düşük, Psikolojik Esneklik Ölçeği

toplamı, değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik, ayrışma puanları ise yüksektir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumuna göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutlarından anda olmadan, kabulden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Ebeveynleri boşanmış bireylerin alkol kullanma durumlarına göre Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. Alkol kullananların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları alkol kullanmayanlara göre daha yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplam, değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik ve ayrışma puanları ise düşüktür.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumlarına göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır . Sigara kullananların Evlilik Kaygısı Ölçeği, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları kullanmayanlardan daha yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları ise düşüktür. Ebeveynleri boşanmış bireylerin sigara kullanma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutlarından anda olmadan, kabulden, bağlamsal benlikten, ayrışmadan aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık yoktur.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin anne eğitim düzeylerine göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır. Annesi ilkököl, ortaokul ve lise mezunu olan ebeveynleri boşanmış bireylerin Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar ise düşüktür. Annesi ilkököl ve ortaokul mezunu olanların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar annesi lise, üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunu olanlardan daha yüksektir. Ayrıca annesi lise mezunu olan ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar annesi üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir.

Araştırmada beveyneri boşanmış bireylerin baba eğitim düzeyine göre Evlilik Kaygısı Ölçeğinden, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık vardır . Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olanların Evlilik Kaygısı Ölçeğinden aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/ doktora mezunu olanlara göre yüksek, Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanlar ise düşüktür. Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olanların puanları Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden babası lise, üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir. Babası lise mezunu olanların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketinden aldıkları puanlar babası üniversite ve yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha yüksektir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanlarının artması Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını da artırmaktadır.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar arttıkça, Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları da artmaktadır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanların artması durumunda Evlilik Kaygısı Ölçeği puanları azalma göstermektedir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve pozitif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki anda olmadan ve kabulden aldıkları puanlar arttıkça, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları da artmaktadır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik

Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanlar ile Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde, orta kuvvetli ve negatif korelasyon vardır. Ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği toplamından, değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan, bağlamsal benlikten ve ayrışmadan aldıkları puanların artması durumunda Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları azalma göstermektedir.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi puanları Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde pozitif şekilde yordamaktadır.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde negatif şekilde yordamaktadır.

Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeğindeki değerler ve değerler doğrultusunda davranıştan ve ayrışmadan aldıkları puanların Evlilik Kaygısı Ölçeği puanlarını istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde negatif, kabulden aldıkları puanların ise pozitif şekilde yordadığı gözlemlenmiştir.

Öneriler

Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin evlilik kaygısı puanları ve psikolojik esneklik puanları arasında aynı zamanda yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ve psikolojik esneklik puanları arasında anlamlı düzeyde negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır; fakat psikolojik esnekliğin alt boyutları olan anda olma ve kabulden aldıkları puanlar ile evlilik kaygısı puanları arasında ve aynı zamanda yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bu durum katılımcıların %49,87' sinin üniversite mezunu olmasından kaynaklanmış olabilir. Bu bağlamda bu araştırmanın gelecekte farklı örneklem gruplarında karşılaştırmalı bir şekilde tekrarlanması önerilebilir. Araştırmacılar günümüzde hızla artan boşanmalar ile literatüre yeni katılmış evlilik kaygısı, yetişkin ayrılma anksiyetesi ve psikolojik esneklik kavramları ile ilgili daha çok araştırmalar yapmalı, çocukların veya yetişkinlerin ebeveynlerinin boşanmalarından en az zararlı çıkmaları için gerekli katkıyı literatüre sağlamalıdır. Bu araştırmada sosyo-demografik değişkenler belirli bir sınırdan tutulmuştur. İleride yapılacak çalışmalarda

bu sosyo-demografik değişkenler geliştirebilir ve özellikle sosyo-ekonomik değişkenler eklenerek araştırma daha da detaylı incelenebilir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma araştırma kullanılabilir ve bu araştırma daha derinlenmesine incelenebilir.

Klinisyenlere Öneriler

Klinisyenler boşanma yaşayan ebeveynler üzerinde çalışmalar yapmalı, elde ettikleri bulguları üniversite kampüsleri gibi eğitim merkezlerinde bireylerle paylaşmalıdır. Klinisyenler, boşanan anne babalara bu durumun önemi konusunda bilinçlendirici ve çocukların yaşanan durum karşısında tepki olarak sergileyebileceği davranışları anlatıcı makaleler oluşturmalı ve bunları elektronik ortamlarda sunmalıdır. Araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerde psikolojik esneklik düzeyi arttıkça evlilik kaygısı ve yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeylerinin düştüğü saptanmıştır. Klinisyenler tarafından bu durum dikkate alınmalı, ebeveynleri boşanmış bireylere destek sağlarken psikolojik esneklik seviyesini arttırıcı müdahaleler uygulanmalıdır. Araştırmada psikolojik esneklikte yer alan bireyin değerlerine uygun bir yaşam biçimi belirlemesi ve olumsuz duygu ve düşünceleriyle arasına mesafe koymasını ifade eden değerler ve değerlere yönelik davranış ile ayrışma alt boyutlarının evlilik kaygısını negatif yordadığı saptanmıştır. Bu durum klinisyenler tarafından dikkate alınmalıdır. Yetişkinlikte evlilikle ilgili kaygılar sebebiyle kliniklere başvuran bireylerde klinisyenlerin değerler ve değerler doğrultusunda davranış ve ayrışma faktörlerini de dikkate almaları gerektiği önerilmektedir. Araştırma sonucunda boşanma sırasında psikolojik destek alanların evlilik kaygısı ve yetişkin ayrılma anksiyetesi puanlarının düşük, psikolojik esneklik puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Burdan hareketle, ilişki terapisine giden ve sonrasında boşanma kararı alan ebeveynlere, klinisyenler tarafından çocukların boşanma sürecinde psikolojik destek almasının önemi anlatılabilir.

Devlete Öneriler

Bu araştırmada ebeveynleri boşanmış bireylerin % 76,73' ünün boşanma sürecinde psikolojik destek almadıkları belirlenmiş ve psikolojik destek alanların evlilik kaygısı ve yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları destek almayanlara göre

düşük, psikolojik esneklik puanları yüksek olarak belirlenmiştir. Devletin bu konuyla ilişkili bir bilinçlendirme kampanyası yürütmesi, sosyo-ekonomik durumu kötü ailelere çocuklarına gerekli psikolojik desteği sağlayabilmeleri adına teşvik vermesi önerilebilir. Araştırma sonucunda anne ve babası düşük eğitim düzeyine sahip katılımcıların evlilik kaygısı ve yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları, anne ve babası yüksek eğitim düzeyine sahip katılımcılara kıyasla yüksek, psikolojik esneklik puanları ise yüksek olarak saptanmıştır. Bu sebeple, devletin özellikle eğitim düzeyi düşük ebeveynlerde gerçekleşen boşanmaları yakın takip alması önem arz etmektedir. Devlet tarafından boşanan ebeveynlerin çocukları denetlenmelidir. Eğitim veya iş hayatları takip edilmeli ve gerekirse müdahale edilmeli, psikolojik destek sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Ağdemir, S. (1991). Aile ve eğitim. *Sosyal politika çalışmaları dergisi*, 1(1).
- Akar H, (2005). *Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde; çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması*. Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, İstanbul.
- Akbaş, M., Gökyıldız, Ş., Onat Köroğlu, C. ve Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93-100.
- Aktaş, Ö. ve Küçükkaragöz, H. (2018). Boşanma nedenleri ve boşanma sonrasında karşılaşılan güçlüklerle ilişkin bir araştırma. *Journal of Society & Social Work*, 29(1), 153-172.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. *Milli Eğitim*, (145).
- Allen, J. L., Lavalley, K. L., Herren, C., Ruhe, K. & Schneider, S. (2010). DSMIV criteria for childhood separation anxiety disorder: Informant, age, and sex differences. *Journal of Anxiety Disorders*, 24(8), 946-952.
- Amato, P. & Beattie, B. (2011). Does the unemployment rate affect the divorce rate? An analysis of state data 1960–2005. *Social Science Research*, 40, 705–715.
- Amato, P.R. (2010). Research on divorce: continuing trends and new developments. *J Marriage Fam*; 72, 650-666.
- Aral, N. ve Başar, F. (1998). Boşanmış aileye sahip olan ve olmayan çocukların kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 87.
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2000). Boşanmış ve boşanmamış ebeveynlerin çocuklarının depresyon düzeyleri üzerine bir araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 1, 18-28.
- Aral, N. ve Sağlam, M. (2012). Ebeveynleri boşanma sürecinde olan çocuklar ile ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocukların duygularının cinsiyete göre incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 74-79.
- Arıkan, Ç. (1996). *Halkın boşanmaya ilişkin tutumları araştırması*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

- Aslıhan, M. N. (1998). *Parçalanmış veya tam aileye sahip çocukların öz kavramı, depresyon düzeyleri ve akademik başarılarının yaş ve cinsiyet yönünden karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Atalay, N. Ü. ve Ulucan, T. K. (2018). Kendini toparlama gücü gelişim süreci: Ebeveynleri boşanmış ergenler üzerinde nitel bir araştırma. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 16(2), 176-196.
- Aydın, U. ve Bulgan, G. (2017). Çocuklarda sınav kaygısı ölçeğinin Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 16(2), 860-899.
- Baker, B. L., Blacher, J., Crnic, K. A. & Edelbrock, C. (2021). Behavior problems and parenting stress in families of three- year- old children with and without developmental delays. *American Journal on Mental Retardation*, 107 (6), 433-444.
- Bandura, A. (1978). Social learning theory of aggression. *Journal of Communication*, 28(3), 12-29.
- Baugh, L. M., vd., (2019). Partner trust and childhood emotional maltreatment: The mediating and moderating roles of maladaptive schemas and psychological flexibility. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 12, 66-73.
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Bayhan, Z. H. (2019). *Parçalanmış ve tam ailede büyümüş kişilerin yetişkin ayrılık anksiyetesi belirtileri açısından karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Belle, S. (2002). Patients' recollections of stressful experiences while receiving prolonged mechanical ventilation in an intensive care unit. *Critical Care Medicine*, 30(4), 746-752.
- Bellibaş, E., Büküşoğlu, N. ve Erermiş, S. (2005). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanımlı bir grup çocukta mizaç özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 44(1), 39-44.
- Ben-Zion, Z., Fine, N. B., Keynan, N. J., Admon, R., Green, N., Halevi, M. & Shalev, A. Y. (2018). Cognitive flexibility predicts PTSD symptoms: Observational and interventional studies. *Frontiers in Psychiatry*, 9, 477.

- Biederman, J., Faraone, S. V., Hirshfeld-Becker, D. R., Friedman, D., Robin, J. A. & Rosenbaum, J. F. (2001). Patterns of psychopathology and dysfunction in high-risk children of parents with panic disorder and major depression. *American Journal of Psychiatry*, 158(1), 49-57.
- Biglan, A., Hayes, S. C. & Pistorello, J. (2008). Acceptance and commitment: Implications for prevention science. *Prevention Science*, 9(3), 139-152.
- Bilici Baz, A. (2014). Boşanma sürecinin çocuklar üzerindeki psiko-sosyal etkileri. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 79-110.
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events?. *American Psychologist*, 59(1), 20-28.
- Bonanno, G. A., Wortman, C. B. & Nesse, R. M. (2004). Prospective patterns of resilience and maladjustment during widowhood. *Psychology and Aging*, 19(2), 260-271.
- Bond, F. W., Hayes, S. C., Baer, R. A., Carpenter, K. M., Guenole, N., Orcutt, H. K., Waltz, T., & Zettle, R. D. (2011). Preliminary psychometric properties of the acceptance and action questionnaire-II: A revised measure of psychological inflexibility and experiential avoidance. *Behavior Therapy*, 42(4), 676-688.
- Börü, A. (2000). *Üniversite giriş sınavlarında öğrencilerin yaşadığı kaygı ve nedenleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Breit, M. (1982). Separation anxiety in mothers of latency-age fearful children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 10(1), 135-144.
- Bulut Serin, N. ve Öztürk, S. (2007). Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 117-128.
- Büküşoğlu, N., Aysan, F. ve Erermiş, S. (2001). Okul fobisi olan çocukların davranışsal özellikleri, annelerinin ruhsal belirti düzeyleri ve aile fonksiyonlarının incelenmesi. *Ege Tıp Dergisi*, 40(2), 99-104.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Candan, G. (2006). *8-11 yaşındaki parçalanmış ve tam aile çocuklarının anne babalarının kabul ve reddetme davranışını algılayışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Catalano, R. F., Fleming, C. & Haggerty, K. P. (2010). Romantic relationship characteristics and alcohol use: Longitudinal associations with dual method contraception use. *Journal of Adolescent Health*, 50(5), 450-455.
- Cüceloğlu, D. (2000). *Savaşçı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çelik, E. ve Erkilet, G. (2019). Evlilik kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 47-57
- Çetin, S. B. ve Avcı, Ö. (2021). Çocuklarda ayrılık kaygısı ile anne-babanın ayrılık kaygısı ve ebeveynliğe yönelik tutumları. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(1), 162-182.
- Çetinkaya, Ş. ve Erçin, E. (2015). The psychological problems seen in the children of divorced parents and the nursing approach concerning these problems. *Pediatric Nursing, Psychiatric and Surgical Issues*.
- Dallaire, D. H. & Weinraub, M. (2005). predicting children's separation anxiety at age 6: the contributions of infant-mother attachment security, maternal sensitivity and maternal separation anxiety. *Attachment and Human Development*, 7(4), 393-408.
- Danış, Z. (2019). *Liseye giden öğrencilerin riskli davranışlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Debast, I., Van Alphen, S. P., Rossi, G., Tummers, J. H., Bolwerk, N., Derksen, J.J. & Rosowsky, E. (2014). Personality traits and personality disorders in the late middle and old age: Do you remain stable? A literature review. *Clinical Gerontologist*, 37(3), 253- 271.
- Demirbaş, E. ve Dağcı, A. (2020). Ebeveynleri boşanmış üniversite öğrencileri ile boşanma süreci deneyimleri: Nitel bir araştırma. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 13-27.
- Demirci-Seyrek Ö. (2017). *Üniversite öğrencilerinde kabul ve kararlılık terapisine dayalı psikoeğitim programının yaşamın anlamı düzeyine etkisi*. Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Demirdiş, E. (2004). *Ergenlik dönemindeki bireylerin ana-babalarının ayrılık kaygısı düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- Dick, A. M., Niles, B. L., Street, A. E., DiMartino, D. M. & Mitchell, K. S. (2014). Examining mechanisms of change in a yoga intervention for women: The influence of mindfulness, psychological flexibility, and emotion regulation on PTSD symptoms. *Journal of Clinical Psychology*, 70(12), 1170-1182.
- Diriöz, M., Alkın, T., Yemez, B., Onur, E. ve Eminağaoğlu, P. N. (2012). Ayrılma anksiyetesi belirti envanteri ile yetişkin ayrılma anksiyetesi anketinin geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 108-116.
- Erdim, L. ve Ergün, A. (2016). Boşanmanın ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkileri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 78-84.
- Fiyakalı, C. N. (2008). *Anne-babası boşanmış ve boşanmamış lise öğrencilerinin sürekli öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzlarının bazı değişkenler açısından karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Geniş, M., Toker, B. ve Şakiroğlu, M. (2019). Boşanmanın çocuklara etkisi, çocuğa söylenmesi ve ebeveyn yabancılaşması derleme çalışması. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(3), 190-199.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. Ayraç Yayınları.
- Graham, C. D., Gouick, J., Ferreira, N. & Gillanders, D. (2016). The influence of psychological flexibility on life satisfaction and mood in muscle disorders. *Rehabilitation Psychology*, 61(2), 210-217.
- Güleç, Y. (2002). *Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri*. Yüksek Lisan Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Hamama, L. & Ronen-Shenhav, A. (2012). Self-control, social support, and aggression among adolescents in divorced and two-parent families. *Children and Youth Services Review*, 34(5), 1042-1049.
- Hayes, S. C. ve Wilson, K. G. (1994). Acceptance and commitment therapy- altering the verbal support for experiential avoidance. *The Behavior Analyst*, 17(2), 289-303.
- Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A. & Lillis, J. (2006). Acceptance and commitment therapy: Model, processes and outcomes. *Behaviour Research and Therapy*, 44(1), 1-25.

- Hayes, S. C., Pistorello, J. ve Levin, M. E. (2012). Acceptance and commitment therapy as a unified model of behavior change. *The Counseling Psychologist*, 40(7), 976-1002.
- Hayes, S. C., Villatte, M., Levin, M., & Hildebrandt, M. (2011). Open, aware, and active: Contextual approaches as an emerging trend in the behavioral and cognitive therapies. *Annual Review of Clinical Psychology*, 7, 141-168.
- Hayes, S.C., Strosahl, K.D. and Wilson, K.G. (2011). Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change. *The Guilford Press*, 2. ISBN: 978- 1-60918-962-4.
- Henke, J. (2012). *Risk behavior in children of divorced versus non-divorced families*. Yüksek Lisans Tezi, Roosevelt Üniversitesi.
- Jackson, J. K. (1992). Alcoholism in the family. *Marriage and Family in a Changing Society*, 4, 357- 361.
- Johnson, H. (2016). Preparing students for success in California's community colleges. *Public Policy Institute of California*.
- Kaplan, S., Abay, H., Bükecik, E., Şahin, S., Düzgün, A. ve Karabulut, A. (2018). Türkiye'de yapılan araştırmalar bağlamında kadınlarda boşanmanın nedenleri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 821-833.
- Karabacak, A. ve Çiftçi, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 36(2), 25-43.
- Karakaya, Ş. (2018). *Boşanmanın çocukların benlik saygısı ve sosyal sorun çözme becerilerine etkisi: Denizli örneğinde karşılaştırmalı bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karakuş, S. ve Akbay, S. E. (2020). Psikolojik esneklik ölçeği: Uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 32- 43.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve Özgüven*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kashdan, T. B. & Rottenberg, J. (2010). Psychological flexibility as a fundamental aspect of health. *Clinical Psychology Review*, 30(7), 865-878.
- Kelly, J. B. & Emery, R. E. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52(4), 352–362.

- Kelly, J.B. (2012). Risk and protective factors associated with child adolescent adjustment following separation and divorce. *In Parenting Plan Evaluations: Applied Research for the Family Court* (Eds K Kuehnle, L Drozd):49-84. New York, Oxford University Press.
- Keskin, S. (2013). *Travmatik bir yaşantı olarak boşanma: Aile içi şiddet, travmatik stres ve sosyal desteğin travma sonrası büyüme ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kışlak, Ş. T. ve Çavuşoğlu, P. Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9), 61-68.
- Koç, M., Avşaroğlu, S. ve Sezer, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile problem alanları arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11.
- Koçak, O., Demirel, R. ve Kırlioğlu, M. (2019). Çocukların boşanmaya ve ebeveynlerine ilişkin algıları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(45), 857-892.
- Köknel, Ö. (1985). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. İstanbul: Altın kitaplar Yayınevi.
- Kurt, İ. (2006). *Sorularla kaygı ve sınav kaygısı*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kurtman, E. (2019). *Anne-babası boşanmış ve boşanmamış çocuklarda ayrılık anksiyetesi ve depresyon düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Labouvie- Vief, G. (2003). Dynamic integration: Affect, cognition and the self in adulthood. *Current Directions in Psychological Science*, 12(6), 201- 206.
- Lansford, J. E. (2009). Parental divorce and children's adjustment. *Perspectives on Psychological Science*, 4(2), 140-152.
- Lengua, L. J., Wolchik, S. A., Sandler, I. N. & West, S. G. (2000). The additive and interactive effects of parenting and temperament in predicting adjustment problems of children of divorce. *Journal Of Clinical Psychology*, 29(2), 232-244.
- Livingston, R., Taylor, J. L. & Crawford, S. L. (1988). A study of somatic complaints and psychiatric diagnosis in children. *Journal of the American Academy of Child ve Adolescent Psychiatry*, 27(2), 185-187.

- Lloyd, J., Bond, F. W. & Flaxman, P. E. (2013). The value of psychological flexibility: Examining psychological mechanisms underpinning a cognitive behavioural therapy intervention for burnout. *Work & Stress*, 27(2), 181-199.
- Loas, G.E., Atger, F., Perdereau, F. & Verrier, A. (2002). Comorbidity of dependent personality disorder and separation anxiety disorder in addictive disorders and in health subject. *Psychopathology*, 35, 249–253.
- Lucas, J. J. & Moore, K. A. (2020). Psychological flexibility: Positive implications for mental health and life satisfaction. *Health Promotion International*, 35(2), 312-320.
- Lussier, Y., Sabourin, S. & Turgeon, C. (1997). Coping strategies as moderators of the relationship between attachment and marital adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14(6), 777-791.
- Mahoney, C. T., Segal, D. L. ve Coolidge, F. L. (2015). Anxiety sensitivity, experiential avoidance and mindfulness among younger and older adults: Age differences in risk factors for anxiety symptoms. *The International Journal of Aging and Human Development*, 81(4), 217- 240.
- Makriyianis, H. M., vd., (2019). Psychological inflexibility mediates the relationship between adverse childhood experiences and mental health outcomes. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 14, 82-89.
- Manicavasagar, V., Marnane, C., Pini, S., Abelli, M., Rees, S., Eapen ,V. & Silove, D. (2010). Adult separation anxiety disorder: a disorder comes of age. *Current Psychiatry Reports*, 12, 290–297.
- Manicavasagar, V. & Silove, D. (1997). Is there an adult form of seperation anxiety disorder? A brief clinical report. *Australian and New Zealand Journal Of Psychiatry*, 31, 299-303.
- Masuda, A. & Tully, E. C. (2012). The role of mindfulness and psychological flexibility in somatization, depression, anxiety, and general psychological distress in a nonclinical college sample. *Journal of Evidence-Based Complementary & Alternative Medicine*, 17(1), 66-71.
- Mert, I. S. (2017). Ev hanımlarının girişimciliği: Gaziantep ilinde nitel bir araştırma. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 7(special), 63-78.

- Meşe, H. R. (2021). *Çocukluk çağı travmaları, psikolojik katılık ve psikolojik esneklik ile depresyon, anksiyete ve stres arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Najam. N. & Kausar, R. (2012). Father adaptance rejektion, father unvulvement and socioemotional adjustment of adolescents in Pakistan. *Journal Behavioural*, 22(1), 1-22.
- Nunes-Costa, R. A., Diogo, L. Jpv. & Figueiredo, B. (2009). Psychosocial adjustment and physical health in children of divorce. *Jornal De Pediatria*, 85(5), 385-396.
- Okman, C. S. (1999). *Ergenlik dönemindeki öfke ifade tarzlarının kendilik imgesi bağlamında incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Olmuş G.Ö. (2001). *Ergenlerin, aile içi psikolojik örüntülere göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Onursal, B. (2006). *İş kontrolü, psikolojik kabul, kontrol isteği ile tükenmişlik ve fiziksel sağlık arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140-161.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkök, B. (2020). Evlilik Korkusu/Gomofobi nedir? Evlilik fobisi nasıl yenilir? Erişim adresi:<https://dugun.com/tavsiye-ve-ipucu-kosesi/evlilik-sendromu-33>. Erişim tarihi: 19.11.2022.
- Özteke Kozan, H., Baloğlu, M., Kesici, Ş. ve Kamer, Z. (2019). Genç kızların evliliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesi: neden evlenirim? Neden evlenmem? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (50), 303-323.
- Öztürk, M. (2008). *Boşanmış ailelerde çocuk*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öztürk S. (2006). *Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Pini, S., Abelli, M. & Shear, K. (2010). Frequency and clinical correlates of adult separation anxiety in a sample of 508 outpatients with mood and anxiety disorders. *Acta Psychiatr Scand*, 122(1), 40-46.
- Puolakanaho, A., vd. (2020). A psychological flexibility-based intervention for Burnout: A randomized controlled trial. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 15, 52-67.
- Reifman, A. Villa, L. C. Amans, J. A. Rethinam, V. & Telesca, T. Y. (2001). Children of divorce in the 1990s: A meta-analysis. *Journal of Divorce and Remarriage*.
- Richardson, S. & McCabe, M.P. (2001). Parental divorce during adolescence and adjustment in early adulthood, *Adolescence*, 36(143), 467-489.
- Robbins, A. (2016). *Sınırsız Güç*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- Sardoğan, M. E., Karahan, T. F., Dicle, A. N. ve Menteş, Ö. (2007). Ebeveyne bağlanma düzeyine ve anne-babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 12-25.
- Schimmenti, A. ve Bifulco, A. (2015). Linking lack of care in childhood to anxiety disorders in emerging adulthood: The role of attachment styles. *Child and Adolescent Mental Health*, 20 (1), 41- 48.
- Sezer, S. (2019). *Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Shear, M. K., Jin, R. & Ruscio, A. M. (2006). Prevalance and correlates of estimated DSM-IV child and adult separation anxiety disorder in the National Comorbidity Survey Replication. *Am J Psychiatry*, 163, 1074- 1083.
- Silove, D., Alonso, J., Bromet, E. & Gruber, M. (2015). Pedatric- onset and adult-onset separation anxiety disorders across countries in the World Mental Survey. *American Journal of Psychiatry*, 172 (7), 647- 656.
- Silove, D., Slade, T., Marnane, C. & Wagner, R. (2007). Separation anxiety in adulthood: dimensional or categorical? *Comprehensive Psychiatry*, 48(6), 546-53.
- Stoksen, I., Roysamb, E., Holmen, T. L. & Tambs, K. (2006). Adolescent adjustment and well-being: Effects of parental divorce and distress. *Scandinavian Journal of Psychology*, 47, 75–84.

- Şahin, R. (2019). *Ebeveynleri boşanmış ergenlerin boşanma sonrası yaşama uyumu*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, S. (2015). *Boşanmış ailelerden gelen okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri ve akran ilişkilerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Şentürk, Ü. (2008). Aile kurumuna yönelik güncel riskler. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4 (14), 7-32.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Allyn and Bacon.
- Tatlıoğlu, K. ve Demirel, N. (2016). Sosyal bir gerçeklik olarak boşanma olgusu: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22, 59-73.
- Taymaz, H.A. (2019). *Ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları ile yalnızlık düzeyinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Telef, B. B. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 591-604.
- Toprak, T. B., Arıca, T. ve Yavuz, K. F. (2020). Tıp fakültesi öğrencilerinde tükenmişlik derecesi psikolojik esneklik ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research*, 9(1), 16-27.
- TÜİK (2021). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Boşanma-İstatistikleri-2021-45568#:~:text=Bo%20C5%9Fanan%20C3%A7iftlerin%20say%C4%B1s%C4%B1%202021%20y%C4%B1%20C4%B1nda,binde%20%2C07%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti>. Erişim tarihi: 20.11.2022.
- Türkarlan, N. (2007). Boşanmanın çocuklar üzerine olumsuz etkileri ve bunlarla baş etme yolları. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 11(3), 99-108.
- Tüzün, D. (2004). *Boşanmanın çocuklar üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC.

- Uygur, S. S. (2018). Üniversite öğrencilerinin psikolojik esneklik düzeylerinin yordanmasında duygusal şemaların rolü: Buca eğitim fakültesi örneği. *International Journal of Social Science*, 70, 135-151.
- Vaughan, J., Coddington, J. A., Ahmed, A. H. & Ertel, M. (2017). Separation anxiety disorder in school-age children: What health care providers should know. *Journal Of Pediatric Health Care*, 31(4), 433-440.
- Vural, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646.
- Walzack, Y. & Burns, S. (2004). *Boşanma ve Çocuk Üzerine Etkileri*. (çev.İ.Ersevîm). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Wolfinger, N. H. (2003). Parental divorce and offspring marriage: Early or late?. *Social Forces*, 82(1), 337-353.
- Yavuz, K. F. (2015). Kabul ve kararlılık terapisi (ACT): Genel bir bakış. *Türkiye Klinikleri Journal of Psychiatry Special Topics*, 8(2), 21-27.
- Yavuzer, H. (1993). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Yavuzer, H. (2004). *Ana baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Yıldırım, M. S. Ö. ve Yaşa, C. (2019). Ebeveynleri boşanmış yetişkin bireylerin kişilerarası ilişkilerinde bağlanma modelleri ile ayrılma kaygısının ilişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 267-278.
- Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye ilişkin inançların evlilik uyumunu yordaması*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Ekler

Ek- 1. Aydınlatılmış Onam Formu

Değerli Katılımcı, Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Meryem Karaaziz danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı çerçevesinde düzenlenen bir çalışmadır.

Bu çalışma ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasında bir ilişki olup olmadığının anlamak adına yürütülmektedir. Buradan elde edilen veriler, ebeveynleri boşanmış bireylerin evlilik kaygılarını, ayrılık anksiyetesi düzeylerini ve psikolojik esnekliklerini saptamak ve bu soruna yönelik önleyici programlar geliştirmek için kullanılacaktır. Bu formu onaylamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamına gelecektir.

Bu araştırmaya katılım tamamiyle gönüllülük esasına dayalı olup çalışmanın sizler üzerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Araştırmada kimlik bilgileriniz alınmayacak ve elde edilen veriler hiçbir durumda üçüncü taraflara açıklanmayacaktır. Araştırma gizlilik ilkesine dayanmaktadır ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Sorulara içten ve dürüst cevaplar vermeniz araştırmanın toplum için yararlı bir bilgi olarak kullanılmasını sağlayacaktır. Bu araştırmaya katılmama hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda araştırmaya katıldıktan sonra araştırmadan çıkabilirsiniz.

Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji

Zehra Kıvılcım Samsun

Tel: 05488353360

E- posta: kivilcim1995@icloud.com

Ek- 2. Katılımcı Bilgilendirme Formu

Ebeveynleri Boşanmış Bireylerde Evlilik Kaygısı, Ayrılık Anksiyetesi Düzeyi ve Psikolojik Esneklik Arasındaki İlişkinin Araştırılması Bu çalışma ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak adına yürütülmektedir. Buradan elde edilen veriler, ebeveynleri boşanmış bireylerin evlilik kaygılarını, ayrılık anksiyetesi düzeylerini ve psikolojik esnekliklerini saptamak ve bu soruna yönelik önleyici programlar geliştirmek için kullanılacaktır.

Bu çalışmada size bir demografik bilgi formu ve bir dizi ölçek sunulacaktır. Demografik bilgi formu sizin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi demografik özellikleriniz hakkında sorular içermektedir. Ölçekler ise evliliğe yönelik kaygınızı, ayrılık anksiyetenizin düzeyini ve birtakım sorunlara yönelik psikolojik esnekliğinizin durumunu ölçmektedir. Ölçeklerde vermiş olduğunuz cevaplar gizli kalacaktır.

Bu çalışma ile ilgili bir şikayet, görüş veya sorunuz olursa çalışmanın araştırmacılarından biri olan Zehra Kıvılcım Samsun ve/veya Yrd. Doç.Dr. Meryem Karaaziz ile iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz.

(mail: kivilcim1995@icloud.com, telefon: 05488353360 ve/veya mail: meryem.karaaziz@neu.edu.tr, telefon: 05338749398).

Eğer bu çalışma sizde belirli bir düzeyde stres yaratırsa bir uzman danışan ile iletişime geçebilirsiniz. Araştırmanın sonuçları ile ilgileniyorsanız Ocak 2023 tarihinden itibaren araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

Ek- 3. Sosyodemografik Bilgi Formu**1. Cinsiyetiniz**

- a. Kadın ()
- b. Erkek ()

2. Kaç Yaşındasınız

.....

3. Eğitim Düzeyiniz Nedir?

- a. İlkokul
- b. Ortaokul
- c. Lise
- d. Üniversitesi
- e. Yüksek Lisans / Doktora

Ek- 4. Evlilik Kaygısı Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Seçenekler “0” dan (Kesinlikle katılmıyorum) 3’e (Tamamen katılıyorum) doğru sıralanmaktadır.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Evlilik konuşulurken huzursuz olurum	0	1	2	3
2. Evliyken kendimi güvende hissetmeyeceğimi hissediyorum	0	1	2	3
3. Evlilikle ilgili konular keyfimi kaçırır	0	1	2	3

Ek- 5. Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi

	Çok Sıklıkla	Sıklıkla	Nadiren	Hiç
1- Size yakın olan kişilerle birlikte evinizdeyken kendinizi daha güvende hissettiniz mi?				
2- Evinizden saatlerce uzak kalmakta zorluk çektiniz mi?				
3- Çantanızda veya cüzdanınızda size güven ya da huzur veren bir şeyler taşır mısınız?				

Ek- 6. Psikolojik Esneklik Ölçeği

Aşağıda psikolojik esneklik düzeyinizi ölçmeye ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, kendi yaşantınızı dikkate alarak aşağıdaki ifadeleri değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir maddeye katılma durumunuza göre 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

		Hiç katılmıyorum						Tamamen katılıyorum
	Hiç Tamamen Katılmıyorum Katılıyorum 1-----2-----3-----4-----5-----6----- ---- ---7							
1.	Benim için neyin önemli olduğunu ve hayatımda gelmek istediğim noktayı biliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2.	Duygu ve düşüncelerin ortaya çıkmasını engellemek için bir şeylerle meşgul olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
3.	Olumsuz duygular hissettiğimde dikkatimi dağıtmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7

Ek- 7. Ölçek Kullanım İzinleri

★ Eyüp Çelik 2 Nisan 2022 20:01

Ynt: Yüksek lisans tezi ölçek izni
Kime: Zehra kıvılcım Samsun

Merhaba, ölçeği kullanabilirsiniz. Çalışmamızda başarılar dilerim.

2 Nisan 2022 Cumartesi tarihinde Zehra kıvılcım Samsun <kivilcim1995@icloud.com> yazdı:

Merhabalar Eyüp hocam,
Ben Psikolog Zehra Kıvılcım SAMSUM. Klinik psikoloji alanında yüksek lisans yapıyorum ve tez aşamasındayım. Ebeveynleri bozmuş bireylerin evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişki adlı çalışmamda geliştirdiğiniz evlilik kaygısı ölçeğinizi kullanmak için izin verirsiniz çok memnun olurum Saygılarımla

iPhone'umdan gönderildi
iPhone'umdan gönderildi

Doç. Dr. Eyüp Çelik
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık

 Evlilik Kaygısı Ölçeği.docx

● meliha.dirioz@deu.edu.tr 4 Nisan 2022 09:20

Ynt: Yüksek lisans tezi ölçek izni
Kime: Zehra kıvılcım Samsun

Merhabalar Meliha hocam,
Ben Psikolog Zehra Kıvılcım SAMSUM. Klinik psikoloji alanında yüksek lisans yapıyorum ve tez aşamasındayım. Ebeveynleri bozmuş bireylerin evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişki adlı çalışmamda geliştirdiğiniz evlilik kaygısı ölçeğinizi kullanmak için izin verirsiniz çok memnun olurum Saygılarımla

iPhone'umdan gönderildi
iPhone'umdan gönderildi

tabiki kullanabilirsiniz kolay gelsin psk meliha

Bu e-posta mesajı ve ekinde bulunabilecek dosyalar yalnız mesajın alıcısı hanesinde kayıtlı kullanıcı(lar) içindir. Mesajın alıcısı değilseniz, lütfen hemen göndericiliyi uyarınız. Mesajı dağıtmayınız, kopyalamayınız, içeriğini açıklamayınız ve çıktı almaksızın siliniz. Bu mesajda kayıtlı görüş ve düşünceler hiçbir şekilde Dokuz Eylül Üniversitesi'ne (DEÜ) atfedilemeyeceği gibi, kurumumuz açısından bağlayıcı da değildir. Virüs ve kötü amaçlı yazılımların bu mesajda yerleşmesinin engellenmesi amacıyla gerekli tüm önlemler alınmış olsa da, bu mesajın sisteminizde yaratabileceği kayıp ve zararlardan dolayı kurumumuz hukuken sorumluluk kabul etmez. DEÜ'nün yüksek öğretim alanında yürüttüğü faaliyetlere ilişkin bilgi almak için internet sitemizi (www.deu.edu.tr) ziyaret edebilirsiniz.

This email message and the files that may be included are only for the user(s) registered in the recipient field. If you are not the recipient of the message, please notify the sender immediately. Do not distribute the message, do not copy it, do not disclose the content and delete it without printing. The opinions and thoughts expressed in this message cannot be attributed to Dokuz Eylül University (DEU) in any way, nor are they binding for our institution. Although all necessary measures have been taken to prevent the embedding of viruses and malware in this message, our institution can not be held legally responsible for any loss or damage to your system. For information about DEU's activities in the field of higher education, you can visit our site at www.deu.edu.tr.

 YETİŞKİN AYRIL...Tİ.docx

● Sena Karakuş 6 Nisan 2022 15:40

ölçek izni
Kime: Zehra kıvılcım Samsun

Merhabalar öncelikle ölçeğe olan ilginizden dolayı teşekkür ediyorum. Ölçeği tabi ki kullanabilirsiniz. Size ekte ölçeği ve değerlendirme kısmını iletiyorum. Değerlendirme kısmında ufak değişiklik var o yüzden gönderdiğim eki kullanmanızı rica ediyorum. Ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Derecelendirme için ise aralıklar verilmemektedir. Derecelendirme ölçeği şeklindedir ölçek. Kişi 1 ile 7 arasında kendine uygun olan seçeneği işaretler. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim. Sevgiler.

 Psikolojik Esnekli...ği.docx

Ek- 8. Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu**Yakındoğu Üniversitesi
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU****07.07. 2022**

Sayın Zehra Kıvılcım SAMSUM

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2022/1332 proje numaralı ve **“Ebeveynleri boşanmış bireylerde evlilik kaygısı, ayrılık anksiyetesi düzeyi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişki”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doğent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Ek- 9. İntihal Raporu

ZEHRA_KIVILCIM SAMSUM

ORJİNALLİK RAPORU

% 11	% 10	% 2	% 5
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 6
2	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 1
3	intavic.thk.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	Submitted to European University of Lefke Öğrenci Ödevi	<% 1
6	Submitted to Düzce Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
7	www.turkishstudies.net İnternet Kaynağı	<% 1
8	Submitted to Ege Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
9	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

Özgeçmiş

3 Mart 1995 yılında Hatay' da doğmuştur. İlköğretim ve ortaöğretim eğitimini aynı şehirde görmüştür. 2016 yılında Lefke Avrupa Üniversitesi' nde psikoloji bölümünü okumaya hak kazanmıştır. 2019 yılında iki ay boyunca Rehberlik Araştırma Merkezi' nde gönüllü stajyerlik yapmıştır. Lisans eğitiminin son yılında “Üniversite Öğrencilerinde Kardeş İlişkilerinin Saldırganlık ve Empati ile İlişkisi” adlı bitirme projesi ile 2020 yılında 3.43 diploma puanıyla onur derecesinde mezun olmuştur. Aynı yıl Psikoterapist Psikolojik Danışmanlık Merkezi' nden MMPI uygulayıcı sertifikası, endüstriyel psikoloji eğitim sertifikası, wisc-r uygulayıcı sertifikası, çocuk değerlendirme testleri uygulayıcı sertifikası, resim analizi uygulayıcı sertifikası almıştır. 2021 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans programına başlamıştır. 2022 yılında Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde zorunlu stajını tamamlamıştır.